Poštnina plačana v gotovini

Leto LXXI., št. 284 — Ljubljana, ponedeljek 19. decembra 1938 — Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 80 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knaflijeva ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.

Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Obisk grofa Ciana v Budimpešti:

Madžarska se bo še tesneje naslonila na Nemčijo in Italijo

Značilen govor madžarskega zunanjega ministra ob obisku grofa Ciana — Po varšavskih informacijah bodo v Budimpešti razpravljali zlasti tudi o ukrajinskem problemu

RIM, 19. dec. e. Grof Ciano je prispel danes dopoldne v Budimpešto, kjer so ga sprejeli z vsemi svečanostmi. V spremstvu madžarskih odličnikov je položil na grob Neznanega vojaka v Budimpešti venec, nato pa je obiskal madžarskega zunanjega ministra Csakya in ministrskega predsednika Imredyja. Ob 13. bo sprejet pri regentu Horthyju, ki je njemu na čast priredil kosilo. Drevi priredi predsednik vlade na čast italijanskemu gostu svečani banket. V torek odpotuje grof Ciano v spremstvu regenta v poletno rezidenco Horthyja Gödölö, kjer se bo udeležil lova na merjasce. V torek popoldne se vrne v Budimpešto, kjer bo v italijanskem poslaništvu sprejel zastopnike italijanske kolonije v Budimpešti. V torek zvečer priredi grof Csaky banket na čast Cianu. V sredo bo lov na zajce in fazane v Mešehedžetu, v četrtek pa se grof Ciano vrne v Rim.

Budimpešta, 19. dec. e. Zel. ag. Zunanji minister grof Csaky je včeraj govoril pred volilci svojega volilnega okraja, kjer bo kandidiral za narodnega poslanca. Navajal je posameznosti iz madžarske politične zgodovine od leta 1918 dalje, poudarjajoč, da so ostale smernice madžarske zunanje politike nespremenjene. Krščanska, narodna in socialna politika vlade je postavila Madžarsko na stran osi Rim-Berlin. Poudarjal je, da pa se ni treba bati velike privlačnosti te osi, kajti madžarski narod s svojo tisočletno tradicijo bi ob nedostojen svojega imena, če bi le za trenutek izgubil svojo neodvisnost. Os Rim-Berlin želi madžarsko neodvisnost že zaradi borbe proti boljševizmu, z njeno pomočjo se lahko ustvari gospodarsko stabilna in močna Madžarska. Grof Csaky je osebno izvedel od Hitlerja in Mussolinija, da je velika in močna Madžarska v interesu Berlina in Rima. Madžarska je poglobila svoje tradicionalno prijateljstvo s Poljsko. Napravljeno je bilo tudi vse kar je bilo mogoče za razvoj normalnih odnošajev s sosednimi državami. Od tega trenutka se Madžarska spet čuti močno in se zaveda, da je v odnošajih s sosedami enakovreden partner in ni več na stališču prosilca, ki šele prosi za prijateljstvo. Madžarska je poskušala ustvariti znosno stanje z vsemi. Na eni strani ji je to uspelo, na drugi pa ne kar pa ni krivda Madžarske. Madžarska je tudi storila vse, da se narodne manjšine dobro počutijo. To že odgovarja tradiciji madžarskega naroda. Dokler bodo manjšine spoštovale zakone države in ne bodo zahtevale nikakih ugodnosti v škodo prebivalstva večine, lahko vedno računajo na zaščito in podporo vlade. Toda če bodo pričele voditi ireden tistično politiko bodo občutile močno roko. Načelo narodnosti je bilo triumfalno uveljavljeno v Monakovu in temu se ima Madžarska zahvaliti, da je dobila svoje kraje nazaj.

Varšava, 19. dec. AA. Pat: Rimski dopisnik »Gazette Polske« poroča, da madžarski krogi v Rimu izjavljajo, da se bo na sestankih med grofom Cianom in grofom Csakyjem največ govorilo o vprašanjih ki so se razpletla po sklepih razsodišča na Dunaju. Govorilo se bo posebno o ukrajinskem vprašanju in o možnostih za plebiscit v Podkarpatski Rusiji. Sklepi dunajskega razsodišča bi se torej morali revidirati. Govorilo se bo tudi o razmerju med Madžarsko in Nemčijo, posebno še zaradi tega, ker je bilo v zadnjem času opaziti, da je prišlo do nasprotij v stališču obeh držav. Ciano in Csaky bosta obravnavala stališče Madžarske do Francije in govorila bosta tudi o možnosti izstopa Madžarske iz Društva narodov. Ženevska ustanova namreč ni prav nič upoštevala želja Madžarske dočim je delo izven Društva narodov Madžarski omogočilo, da je lahko v največjem obsegu uresničila svoje zahteve glede Češkoslovaške. V borbi proti boljševizmu pa se je Madžarska že priključila protikomunističnemu paktu.

Budimpešta 19 dec. AA. Notranji minister je prepovedal izhajanje socialističnemu listu »Nepsava« in sicer za 4 tedne, ker je list neugodno pisal o Nemčiji in Italiji. Prepoved pravi, da bi takšno pisanje lahko škodovalo prijateljskim odnošajem med Madžarsko in tema dvema državama.

Grof Ciano

italijanski zunanji minister, je danes prišel na uradni obisk v Budimpešto, kjer bo ostal tri dni. Pri tej priliki bo imel važne razgovore z madžarskimi državniki

Dom likovne umetnosti kralja Petra je bil včeraj otvorjen v Zagrebu

Obenem je bila v njem otvorjena reprezentativna razstava hrvatske likovne umetnosti

Zagreb, 20. decembra. Včeraj je bila slovesna otvoritev novega reprezentativnega doma likovne umetnosti kralja Petra I. Osvoboditelja na Kralja Petra trgu. Hkrati je bila otvorjena tudi reprezentativna razstava »Pol stoletja hrvatske umetnosti« v proslavo 60letnice Hrvatskega umetniškega društva. Palača je zgrajena iz domačega braškega marmorja, je krasna stavba z ogromno kupolo, okrašeno s stebri. Načrte je napravil kipar Ivan Meštrović. Palačo je otvoril dr. Vladko Maček, ki je prišel v družbi mnogih narodnih poslancev HSS. V imenu Hrvatskega umetniškega društva ga je pozdravil univerzitetni profesor dr. Krbek, ki je podčrtaval ozke stike med hrvatsko umetnostjo in hrvatskim narodom. Dr. Maček je v svojem otvoritvenem govoru naglašal pomen hrvatske nacije in potrebo, da ima domača umetnost predvsem hrvatski in slovanski značaj. Otvoritvi so prisostvovali tudi nadškof dr. Stepinac, predsednik Jugoslovenske akademije dr. Bazala, rektor univerze dr. Živković in mnogi drugi.

Na razstavi je zastopanih 100 slikarjev in grafikov s 344 slikami, 20 kiparjev pa s 144 deli ter 40 arhitektov s svojimi deli. Slovence je zastopal pri otvoritvi ravnatelj Narodne galerije Ivan Zorman, a v imenu slovenskih likovnih umetnikov je poslal predsednik prof. Ivan Vavpotič pozdravno brzojavko. Dom je bil zgrajen s prispevki savske banovine, mesta Zagreba in s prispevki zasebnikov.

Plebiscitne volitve na Slovaškem

V prvem avtonomnem slovaškem parlamentu Čehi ne bodo imeli nobenega zastopnika

Bratislava, 19. decembra. br. Včeraj so bile na Slovaškem volitve v prvi slovaški avtonomni pokrajinski parlament. Po vesteh iz raznih delov pokrajine so Slovaki v ogromni večini glasovali za vladno stranko, oziroma za Hlinkovo ljudsko stranko, ki so se ji po sestanku v Žilini priključile tudi druge stranke. Udeležba volilcev je bila izredno velika. V slovaških političnih krogih naglašajo, da so imele včerajšnje volitve pomen plebiscita. Slovaški narod je včeraj jasno odgovoril vsem tistim, ki so po monakovskem sestanku zahtevali plebiscit, ker so mislili, da se bo slovaški narod izrekel za priključitev k neki tuji državi. Volitve so jasno pokazale, da hoče slovaški narod ostati v okviru češkoslovaške države, potem ko si je zagotovil avtonomijo, ker ima sedaj vse možnosti, da uresniči program svoje narodne kulture in si zagotovi gospodarski razvoj.

Avtonomni slovaški parlament bo štel 60 poslancev. Za volitve je bila vložena samo kandidatna lista vladne stranke, ker so vse druge stranke na Slovaškem prepovedane. Volilci so morali odgovoriti na vprašanje: ali hočete sodelovati pri obnovi svobodne in neodvisne Slovaške. Volitve so imele na ta način značaj plebiscita, kakor ga imajo običajno volitve v Nemčiji. Značilno za razmere na Slovaškem je dejstvo, da bodo v avtonomnem slovaškem parlamentu zastopani poleg Slovakov tudi Nemci in Madžari, ne pa tudi Čehi. Čehi pa so morali glasovati, ker je glasovanje bilo obvezno. Oni, ki se volitev niso udeležili in tega ne morejo opravičiti, bodo kaznovani z globo do 2.000 kron, v gotovih primerih pa celo z izgonom iz Slovaške. Dasi je bila vložena samo ena kandidatna lista, je bilo na volišču po pet volilnih skrinjic. Po volilnem redu so morali namreč ločeno glasovati Slovaki, Nemci, Madžari, Čehi in Židje, da bo mogla tako vlada točno kontrolirati, kako je kdo glasoval.

Točni volilni rezultati bodo objavljeni šele danes. Spričo obveznega glasovanja je bila seveda udeležba pri volitvah zelo velika in je znašala okrog 90 odstotkov. Po sestavi kandidatne liste bo v novo izvoljenem avtonomnem parlamentu 57 Slovakov, 2 Nemca in 1 Madžar.

Bratislava, 19. decembra. e. Po dosedanjih poročilih so volitve v prvi slovaški parlament potekle mirno in brez vsakih incidentov. Udeležba je bila izredno velika. Iz posameznih slovaških krajev poročajo, da je prebivalstvo v množicah prihajalo na volišče in glasovalo z »da«. Na podlagi dosedanjih rezultatov je glasovalo 80 do 85 odstotkov volilcev, od teh 90 do 97 odstotkov »da«.

Izjava predsednika slovaške vlade

Bratislava, 19. decembra AA. Predsednik vlade Tiso je podal snoči posebnemu dopisniku Havasa naslednjo izjavo:

Volitve za Slovaški parlament so dokazale, da je slovaški narod narod velikih moralnih vrednot in da je disciplineiran. Izid volitev je dokaz, da je zunanja politika režima pravična in da jo narod odobrava. To je najboljše poroštvo za bodočnost. Narod, ki bo združen, ne bo nikdar izpostavljen slučajnim kombinacijam in bo lahko hitro nadaljeval s politiko, ki odgovarja njegovemu značaju in njegovi zgodovini. To naj bo objektiven opomin vsem našim zaveznikom. Vsi lahko zmeraj zaupajo.

Po dosedaj prejetih podatkih je 98% volilcev glasovalo »za«. V Bratislavi je glasovalo »za« 66.000, »proti« pa 3359.

Slovaška avtonomna vlada je zasedala v predsedstvu vlade, odkoder so člani vlade po radiu imeli govore. Sidor je izjavil:

Mi Slovaki smo dokazali isto, kar Italijani, namreč, da smo mladi in kot narod eno telo. Mi vemo, da ljudstvo sledi svoji vladi in izvaja njene uredbe.

V nemških okrajih so Nemci glasovali »za« razen v pokrajini Spisa.

Prvi slovaški parlament bo imel okoli 70 poslancev in se sestal najbrž 15. januarja.

Amerika in Anglija proti Japonski

Z večjimi posojili bosta podprli odpor Kitajcev proti Japonski

London, 19. dec »Sunday Times« poroča, da bo po zgledu Amerike, ki je odobrila Kitajski 5 milijonov dolarjev posojila, sedaj tudi Anglija dala kitajski vladi večje posojilo, da bi na ta način okrepila njen gospodarski položaj. S to akcijo hočeta Amerika in Anglija preprečiti japonske načrte, ki streme po ustanovitvi močnega gospodarskega bloka na Daljnem Vzhodu, ki bi ga tvorile Japonska, Mandžurija in Kitajska. Razen tega bosta Amerika in Anglija podprli tudi kitajski dolar in z večjim posojilom omogočili njegovo stabilizacijo, kar bo dalo Kitajski znatno premoč nad Japonsko.

Tokio, 19. dec. Že ves teden se vračajo v Tokio višje japonske vojaške in civilne osebnosti, ki so bile na bojiščih na Kitajskem. Med drugimi se je vrnil tudi general Terauci poveljnik japonske vojske na severnem Kitajskem s številnimi poveljniki iz srednje Kitajske. Vrnil se je tudi vrhovni zaupnik japonske vojske na južnem Kitajskem podadmiral obenem s pribočnikom japonskega cesarja, ki je nadzoral japonsko vojsko na raznih frontah.

Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da bo prihodnje dni v Tokiju važen posvet o položaju na Kitajskem.

Italija ne odneha od svojih zahtev

Oficiozni rimski list napoveduje, da bo Italija rešila tuniško vprašanje v par mesecih

Rim, 20. dec. e. »Relazioni internacionali« objavlja članek pod naslovom: »Italijanske aspiracije in demokracija«. Članek poudarja, da bo italijanski narod svoje naravne aspiracije na vsak način uveljavil, bodisi po poti sporazuma, bodisi z drugimi sredstvi, kakor bo pač potrebno. V članku poudarja pisec, da italijanske aspiracije napram Franciji izhajajo že iz stoletnih pravic in ravno tako so utemeljene s socialnimi in gospodarskimi argumenti. Za Italijo pa je poleg drugega posebne važnosti tudi Sueški prekop. Dalje člankar poudarja, da se bodo morala vprašanja med Italijo in Francijo rešiti v prihodnjih mesecih. Kakor je Italija abesinski problem rešila v nekaj mesecih, tako bo tudi tuniško vprašanje likvidirala v dogledni dobi.

Protiitalijanske demonstracije v Džibutiju

Džibuti, 19. dec. AA. Havas. Domačo prebivalstvo ter Arabci in Somalijci so včeraj priredili velike manifestacije proti italijanskim zahtevam za Džibuti. Voditelji muslimanov so protestirali pri guvernerju in izjavljali svojo vdanost Franciji, ki spoštuje njihove svoboščine. Te svoboščine so bile v Abesiniji popolnoma ukinjene. Iz varnostnih ozirov je policija stražila italijanski konzulat in fašistični dom. Povsod je vladal red in mir.

Mrzli val je zajel vso Evropo

Z vseh strani poročajo o izrednem mrazu, ki je povzročil zastoj v prometu, ponekod pa zahteval tudi smrtne žrtve

Beograd, 20. dec. e. Val mraza, ki je prišel od vzhoda, je zajel vso Jugoslavijo. Po vseh krajih Jugoslavije je včeraj živo srebro zdrknilo znatno pod ničlo, ponekod so bile zabeležene temperature do — 25 C. Vlaki imajo zaradi snežnih zametov precejšnje zamude. V Beogradu je hud mraz povzročil nevarno poledico, promet pa je precej oviran. V Subotici je bilo včeraj — 15 C, a še ob 11. dopoldne je živo srebro na soncu kazalo — 13. Val hudega mraza je zajel tudi Primorje, saj so celo v Dubrovniku včeraj imeli temperaturo — 4, poleg tega pa je bril mrzel veter. Snežilo je včeraj skoraj po vsej državi. V Tetovu je zapadlo nad 70 cm snega, v Skoplju je po več dneh lepega vremena zapadel prvi sneg. Iz vrbaske banovine poročajo o hudih snežnih zametih.

Bukarešta, 19. dec. e. Po vsej Rumuniji je zavladal hud mraz, temperatura je padla na — 25. Reka Prut je zamrznila.

Varšava, 19. dec. AA. Havas: Zaradi mraza sta umrli včeraj dve osebi. Nad 100 oseb so morali prepeljati v bolnišnico, ker so jim zmrznili razni deli telesa. Davi je bilo v Varšavi — 25.

London, 19. dec. Mrzli val je zajel v preteklih noči vso Anglijo. Severni vetrovi so povzročili tak mraz, kakršnega že več let ne pomnijo. V Londonu je bilo davi 15 stopinj pod ničlo. Več revežev, ki jih je mraz zalotil na prostem, so našli zjutraj mrtve. Zaradi mraza je zastal tudi promet. Na Temzi plavajo velike ledene plošče, tako da je promet z manjšimi ladjami onemogočen. Mraz spremlja hud veter, ki je ponekod dosegel moč orkana. Viharji divjajo zlasti v Škotski, kjer besne nepretrgoma že 56 ur. Po vsej Škotski divjajo tudi hudi snežni viharji, prav tako v Yorshiru. Sneži tudi na jugu in po vsej državi.

Pariz, 19. dec. Silen mraz je zajel sedaj tudi že južni del Francije. V preteklih noči so vse manjše reke zamrznile. V Parizu je bilo davi 14 stopinj pod ničlo. V Parizu in okolici je mraz zahteval tudi več smrtnih žrtev.

Volitve v poljskih mestih

Varšava, 19. dec. AA. Pat. Včeraj so bile občinske volitve v 52 mestih, med drugimi tudi v Varšavi, Lodzu, Poznanju, Krakovu, Budgoscu, Torunju in Grudjaku. Glasovalo je 2 milijona volilcev. Vse politične stranke so se udeležile volitev. V glavnem mestu je 7 strank postavilo svoje liste. Varšava šteje 700.000 volilcev in bo izvoljenih 100 občinskih svetnikov. Volitve so potekle v redu in miru in ni nikjer prišlo do neredov. Kljub silnemu mrazu, kajti včeraj je bilo v Varšavi 16 stopenj pod ničlo, je bila udeležba volilcev zelo velika. Volitve so trajale od 9. zjutraj do 9. zvečer.

Novi protižidovski ukrepi na Madžarskem

Budimpešta, 19. dec. Ministrski svet je na snočnji seji odobril nove ukrepe proti Židom. Določbe novega zakona še niso objavljene, doznava pa se, da bo udeležba Židov v javnem življenju omejena na 7 odstotkov v skladu s številčnim sorazmerjem Židov.

Rumuni čistijo svoje gospodarstvo

Bukarešta, 20. dec. e. Otvarjajoč program nacionalizacije trgovine in industrije, je vlada zaprla 770 gostiln na severu Moldavije in 119 v mestu. Vse to je bilo v rokah Židov. Finančni minister bo nadaljeval izvajanje tega programa v tem smislu po vsej državi.

Daladier in Gamelin gresta na inspekcijo v Tunis

Pariz, 19. dec. Kakor poročajo listi, bo ministrski predsednik Daladier že v začetku januarja obiskal Korziko in Tunis. Obenem bo šef francoskega generalnega štaba general Gamelin ponovno obiskal severno Afriko, kjer bo pregledal zlasti utrdbe v Tunisu. Na tem potovanju ga bo spremljal šef štaba sredozemske mornarice viceadmiral Darlan.

Tragična smrt rumunske plemkinje

Bukarešta, 19. dec. Znana rumunska plemkinja ga. Lahovari, nečakinja politika Lahovarija, je v pretekli noči skoraj zgorela živa v nekem nočnem lokalu. Zaradi nepazljivosti se ji je pri prižiganju cigarete vnela večerna obleka. Kljub takojšnji pomoči je dobila tako hude opekline, da je kmalu nato podlegla. Obupan zaradi tega nesrečnega slučaja je polkovnik Vunturescu, načelnik štaba 2. armije, ki je bil v njenem spremstvu, izvršil samomor. Iz revolverja si je pognal kroglo v glavo.

Curih, 19. decembra, Beograd 10.— Pariz 11.64, London 21.67, New York 442.—, Bruselj 74.45, Milan 23.25, Amsterdam 240.25, Berlin 177.20, Praga 15.13, Varšava 83.25, Bukarešta 3.25.

V petih letih je izplačal PZ nad 78 milijonov

za rente, odpravnine, podpore in zdravljenje svojim zavarovancem — Premoženja 406 milijonov — Bilanca s 66 milijoni deficita

Ljubljana, 19. decembra

Na 17. rednem občnem zboru Pokojninskega zavoda za nameščence, ki ga je vodil predsednik dr. Anton Milavec, je zastopal ministra za socialno politiko in narodno zdravje načelnik Jeremić iz Beograda, bana dravske banovine pa načelnik dr. Karlin. Delegati so poslali udanostne in pozdravne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., ministru Cvetkoviću in banom dravske, primorske ter zetske banovine. Delegate sta pozdravila načelnik Jeremić in načelnik dr. Karlin. Obširno poročilo je prečital predsednik dr. Milavec.

930 ZAVAROVANCEV VEČ

Leto 1937 je Pokojninski zavod zaključil z 12.346 obveznimi zavarovanci. Od teh odpade na ljubljansko okrožje 6256, na mariborsko okrožje 3002, na primorsko banovino in dele savske banovine, ki spadajo pod naš zavod 1936, na zetsko banovino 648, na apotekarje, ki so zaposleni pri podjetih, katera imajo svoj sedež izven področja našega zavoda, 285 zavarovancev ter 205 prostovoljnih zavarovancev. V primeri z letom 1936 znaša prirastek zavarovancev 930.

Največji odstotek zavarovancev je uvrščen v šesti plačilni razred z letnimi prejemki 20.400 do 27.000 din. Povprečna mesečna premija zavarovancev znaša okrog 203 din. L. 1936, je povprečna premija znašala 207.50 din.

77% ODSTOTKOV PREDPISANIH PREMIJ PLAČALA SLOVENIJA

L. 1937. je bilo predpisanih na premijah 31,155.228 din. Od tega predpisa je odpadlo na ljubljansko okrožje 15,216.516 in na mariborsko okrožje 7,523.226 din, kar kaže, da je od skupnega predpisa plačala Slovenija 76.80%. Druga po višini prispevkov je primorska banovina, ki je plačala 5,235.438 din ali 17.6%. Zetska banovina je plačala 1,660.578 din ali 5.4%, a ostalih 0.2%, to je 64.104 din je plačala savska banovina.

Zaostanek od neplačanih premij do konca l. 1937 znaša 1,181.157 din. V letu 1936 je znašal zaostanek od neplačanih premij 2,533.865 din. Zaostanek od neplačanih premij se je torej znižal v primeru z l. 1936 za eno četrtino.

NEPRIČAKOVAN PRIRASTEK INVALIDSKIH RENT.

Ob koncu l. 1937. je imel zavod 1206 invalidov in starostnih rentnikov, 695 vdov in 435 nedoletnih otrok, katerim je zavod izplačeval rente. Prirastek invalidskih rent se je v l. 1937. razlikoval od prirastka, ki smo ga pričakovali. Priraslo je namreč 122 primerov, a pričakovali smo jih le 77. Kot zavarovalne dajatve smo izplačali v l. 1937. naslednje zneske: Invalidskih, starostnih, vdovskih in vzgojnih prispevkov 14.739.131 din, odpravnin za 148.100 din, povračil premij 2,044.790 din, iz sklada za brezposelne 86.423 din, za zdravljenje rentnikov pa 41.181 din.

Ugodnejši prirastek zavarovancev in redkejši primeri delanezmožnosti kot v letih krize se kažejo v bilanci, ki izkazuje za l. 1937. za 1,492.252 din manjši primanjkljaj kot v l. 1936.

NEOBVEZNO ZAVAROVANJE

V oddelku za neobvezno zavarovanje so zavarovani nameščenci večjih podjetij izven obveznega teritorija, za katere ni bila potrebna valorizacija premij, ker so pričeli svoje zavarovanje pri našem zavodu, ko so bile v veljavi višje premije. Predpis premij za l. 1937. je znašal 6.122.175 din. l. 1936. je pa znašal samo 3,303.655 din. Predpis se je zvišal zaradi tega, ker se je veliko število zavarovancev iz novega obveznega teritorija naše države prijavilo v ta oddelek, da bi si zavarovalo pravico do nakupa let. Veliko število teh zavarovancev je dokup let tudi izvršilo.

Večjidel zavarovanj oddelka za višje dajatve smo izročili v upravljanje službodajalcem samim, ko so se obvezali, da bodo to zavarovanje naprej izvajali v neskrčenem obsegu.

RAZVOJ POSLOVANJA V PETIH LETIH

Koncem tega leta se zaključi 5 letna poslovna doba sedanje uprave zavoda. L. 1934. je bilo obvezno zavarovanih 9934 nameščencev, l. 1935. 10.412 nameščencev, l. 1936. 10.909 nameščencev, l. 1937. 11.793 nameščencev in l. 1938. 12.287 nameščencev. Prirastek zavarovancev znaša torej od l. 1934. do letos 2353 ali 23.6%. Število obveznih zavarovancev se nanaša na stari obvezni teritorij, torej iz Slovenije in Dalmacije, brez prirastka, ki nam ga je prinesla uredba o pomorcih in lekarnarjih.

Povprečna premija je znašala l. 1934. 212.67 din, nasledje leto je padla na 207.73 din ter l. 1936. na 207.43 din. L. 1937. se je zvišala na 207.96 din, a v letošnjem letu se približuje vsoti 210 din.

V obveznem oddelku je bilo predpisanih l. 1934. premij 27,462.000 din, l. 1935. 28 milijonov 176.000 din, l. 1936. 28,828.000 din. l. 1937. 31,155.000 din, l. 1938. pa bomo dosegli znesek 31,500.000 din. Skupni predpis premij v zadnjih petih letih je znašal 147,121.000 din.

Največji del izplačil odpade na rentne dajatve in odpravnine. Od l. 1934 do l. 1938. je zavod izplačal za rente in odpravnine skupaj 67,658.000 din. Ako prištejemo k temu še 478.700 din, ki smo jih izplačali iz naslova brezposelnih podpor, dobimo znesek 68,136.700 din. Razen tega smo izplačali zavarovancem iz naslova povračila premij v zadnjih petih letih 10,055.000 din. Ta izplačila niso razveseljivo dejstvo, ker zavarovanci posežejo po njih v najhujši sili, to je v brezposelnosti. Dober del povračil pa odpade na doto zavarovankam, ki se poroče.

V zadnjih petih letih je zavod izdal za zdravljenje svojih zavarovancev 167.700 din. Res je, da ni bil vedno dosežen smoter, za katerega je bil denar izdan, to je da bi zavarovanec pridobil svojo delazmožnost, a vendar je bilo s temi izplačili pomagano zavarovancem. Ako seštejemo vse zneske, ki jih je zavod v petih letih izplačal svojim zavarovancem, dobimo lepo vsoto 78,560.000 din. Od razlike med prejemki in izdatki zbira zavod premijsko rezervo, ki bo služila za izplačilo dajatev sedanjim aktivnim zavarovancem. Premoženje zavoda je znašalo l. 1934. okoli 280 milijonov din, ob koncu l. 1938. pa znaša okoli 406,000.000 din.

SPREMEMBE V ZAVAROVALNI ZAKONODAJI

Direktor dr. Janko Vrančič je poročal o spremembah v zakonodaji zavarovanja. Dobili smo prečiščeno besedilo zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev. Zakon je bil obvezno razširjen na področje vse države. Nevarnost morebitne centralizacije pokojninskega zavarovanja je odstranjena. Pokojninsko zavarovanje nameščencev je razširjeno na vso državo, za novo področje se ustanove novi samostojni pokojninski zavodi. Uzakonjena je konvencija s ČSR o socialnem zavarovanju. Poročevalec je obširno pojasnil tudi spremembo volilnega reda.

Odbornik Ivan Avsenek se je spomnil raznih jubilejev PZ. Pred 50 leti so nameščenci zahtevali prvič pokojninsko zavarovanje. L. 1908. je bilo pokojnisko zavarovanje izpeljano. Delegat dr. Rekar je kritiziral uredbo o nalaganju 60% premoženja v državne papirje, delegat Vlado Vrančič je v imenu Kluba zveze BOTIČ prečital spomenico o stališču kluba s predlogi, kako bi bilo treba znižati primanjkljaj 66 milijonov din. Odločno je protestiral proti sedanji uredbi o nalaganju premoženja PZ v državne papirje in zahteval, da krije država ves primanjkljaj PZ. Predsednik te spomenice ni dal na glasovanje, predlagatelj pa je tudi ni umaknil.

Soglasno so bila odobrena poročila revizorjev in predlogi za znesek za sklad o podpiranju brezposelnih zavarovancev, znesek za podpore in predlog o pridobitvi nepremičnin. Ker se k slučajnostim ni nihče oglasil, je predsednik dr. Milavec ob 10.30 občni zbor zaključil.

Ligaško tekmovanje za letos končano

Včerajšnje 13. kolo prvenstva je bilo v znamenju hudega mraza in so bile vse tekme slabo obiskane

Ljubljana, 19. decembra

Prvenstveno tekmovanje ligašev je za letos končano in se bo nadaljevalo šele 5. marca 1939. Včeraj je bilo na sporedu 13. ali drugo »pomladansko« (pri temperaturi 10 stopinj pod ničlo) kolo. Mrzlo vreme je povzročilo, da je bil pri teh tekmah dosežen svojevrsten rekord, ki je občutno prizadejal klubske blagajne. Nikjer ni bilo namreč niti 1000 gledalcev in je bila še najbolje obiskana tekma med Ljubljano in Jugoslavijo. Najhujši mraz je bil v Sarajevu, kjer sta Slavija in BSK v drugi polovici igrala skoraj brez gledalcev.

Ljubljana je veljala nasproti Jugoslaviji za favorita. V prvi polovici je bila igra odprta, vendar so domači nudili nekoliko boljšo igro kakor gostje. Izvrstna je bila ožja obramba, a tudi krilska vrsta je znatno prekašala Jugoslavijino. V napadu so bile slabe točke, vsem na čelu Janežič in Cankar, katerima se ima Jugoslavija zahvaliti, da je odšla iz Ljubljane brez poraza. V drugem polčasu je bila premoč Ljubljane še izrazitejša. Pred nasprotnim golom je bilo več zrelih situacij toda sreča je bila na strani gostov. Tekma se je končala brez gola, kar niti malo ne ustreza toku igre Jugoslavija ni v ničemer dokazala, da zasluži drugo mesto na lestvici. Zadovoljila je edino krilska vrsta, v splošnem pa so Ljubljančani dali mnogo boljšo partijo. Sodnik Jelenić je dovolil Jugoslaviji nekoliko preostro igro.

V Beogradu je bilo na obeh tekmah le 400 gledalcev. Presenečenje je pripravila Sparta z zasluženo zmago nad Baskom. Gostje so s tem častno dali slovo svojemu imenu, kajti odslej se bodo zaradi fuzije imenovali SK Zemun. Sparta je bila zlasti po odmoru gospodar položaja in je njena zmaga 1 : 0 mnogo prenizko izražena. Pri Basku je zadovoljila edino obramba.

V drugi tekmi sta se srečala Jedinstvo in Gradjanski iz Zagreba. Gostje so bili tehnično boljši in so dovolili domačim le redkokdaj uspešne poteze. Napad Gradjanskega ni pokazal običajne prodornosti. Notranji trio ni bil pri strelu in je pokvaril dosti lepih prilik. Rezultat 2 : 0 za Gradjanskega je zaslužen.

V Sarajevu je v drugi polovici tekme med Slavijo in BSK padlo živo srebro na 15 stopinj pod ničlo. Igra je zaradi tega zelo trpela. Mrzla burja je preprečila sleherno pametno akcijo. Končni izid 2 : 1 je bil dosežen že v prvi polovici. Prvi gol je dosegel za BSK Podhradcki, kmalu nato je Slavija izenačila. V 40. min. je zabil Valjarević zmagonosni gol za BSK.

V Skoplju sta se srečala tamošnji Gradjanski in Hajduk. Do odmora je bila igra izenačena, v drugem polčasu po so domači znatno popustili in so bili gostje popolen gospodar položaja. Njihova zmaga 5 : 2 je bila zaslužena. Vseh 5 golov za Hajduk sta zabila brata Matošić in sicer starejši 3, mlajši pa ostala 2.

Zagrebško srečanje med Haškom in varaždinsko Slavijo je bilo že v soboto. Varaždinci so presenetili z odlično igro in odnesli domačim točko. Tekma se je končala 0 : 0.

Po XIII. kolu je vrstni red na lestvici naslednji: BSK 23 točk (44 : 11). Jugoslavija 18 (26 : 13). Hajduk 18 (32 : 18) Gradjanski Zagreb 17 (23 : 11). Hašk 14 (24 : 17). Jedinstvo 13 (24 : 25). Slavija Sarajevo 12 (23 : 23). Bask 11 (14 : 18). Ljubljana 10 (12 : 25) Slavija Varaždin 7 (16 : 31). Gradjanski Skoplje 7 (17 : 29) in Zemun 6 (12 : 39).

V Zagrebu je bila včeraj prijateljska tekma med Haškom in madžarskim prvakom Ferencvarošem. Zagrebčani so sigurno zmagali 5 : 1 (2 : 1). Domači so igrali zlasti po odmoru izvrstno. V Subotici sta odigrali Bačka in osješka Slavija prvo tekmo za zimski pokal. Slavija je že vodila 4 : 0 nato pa so domači nepričakovano izenačili in dosegli rezultat 4 : 4. Revanžna tekma bo za božič v Osijeku.

*

— Sedež Zveze ženskih sportov se prenese v Beograd. Na občnem zboru Jugoslovenske zveze ženskih sportov je bilo sklenjeno prenesti sedež te spotne organizacije iz Zagreba v Beograd. V ta namen bodo izpremenjena pravila, ki jih bo moralo potrditi ministrstvo za telesno vzgojo naroda, potem bo pa sklican izredni občni zbor.

Mraz ustavil stavbna dela

Zaradi hudega mraza so morala stavbna podjetja odpustiti mnogo delavcev

Ljubljana, 19. decembra.

Stavbna sezona je bila letos zelo dolgo živahna. Še prejšnji teden je bilo zaposlenih na stavbiščih v Ljubljani več sto delavcev, v soboto so skoraj povsod nehali delati in stavbna podjetja so morala odpustiti številne delavce.

Pri večjih stavbah v Ljubljani počiva skoraj povsod delo, razen pri Bati, kjer bodo delavci zaposleni vso zimo pri notranjih delih (v kleteh in zaprtih prostorih, ki jim mraz ne more škodovati. Pač pa bo najbrž zaposlenih okrog 20 delavcev manj, med tem ko jih je bilo doslej stalno po 80 do 90.

V Ljubljani je med večjimi podjetji zaposlovala letos Stavbna družba večje število stavbnih delavcev pri stavbi banke Slavije in hotelu »Slon«. Pri hotelu je delo že končano povsem. pri banki »Slaviji« so pa delo morali ustaviti zaradi mraza, tako da so morali postopno odpustiti okrog 120 delavcev. Pri »Slaviji« bodo delo nadaljevali, čim bo nastopilo zopet za delj časa milejše, južno vreme. Sneg sam brez mraza jih ne more ovirati, ker so vsa dela pod streho.

Stavbna družba je pa zaposlovala tudi večje število delavcev pri cestnih delih na državni cesti Kočevje — Brod, in sicer v treh odsekih. Cesto so delno rekonstruirali, delno pa povsem preložili. Zaposlenih je bilo okrog 400 delavcev. Delo je v glavnem že končano, razen v odsekih, kjer so se trgali zemeljski usadi ter ovirali reden razvoj dela.

Večina stavbnih podjetij v Ljubljani je končala stavbna dela, bodisi v prvi etapi ali jih je povsem končala že pred nastopom mraza. V soboto in danes so tudi največja podjetja odpustila skoraj vse delavce. Prav tako so morala ljubljanska stavbna podjetja, ki imajo dela v podeželskih krajih odpustiti vse delavce, n. pr. stavbnik Iv. Bricelj, ki je zaposloval pri stanovanjski hiši Pokojninskega zavoda v Kranju okrog 80 delavcev. Pri tej stavbi, ki jo zidajo tri podjetja, je bilo zaposlenih skupno 180 delavcev. Stavbno podjetje Iv. Bricelj je moralo odpustiti vse svoje delavce, in sicer okrog 120.

Delo se je ustavilo skoraj povsem tudi na stavbi Zavoda za strojništvo. Delo je doslej precej dobro napredovalo. Pripravljen je že opaž za betoniranje železobetonske stropne plošče prvega nadstropja. Čim bo mraz popustil (na prostem lahko betonirajo ob mrazu do —6° C) bodo delo tukoj nadaljevali. Na tej stavbi je podjetnik Just Gabrijelčič zaposloval okrog 80 delavcev. To podjetje zida tudi carinarnico v Mariboru in v Kranju stanovanjske hiše. V Mariboru je imelo zaposlenih okrog 150 delavcev.

Podjetje Anton Mavrič je moralo odpustiti okrog 200 delavcev, doslej zaposlenih v Ljubljani. Končalo je stavbna dela v prvi etapi pri semenišču (na starem nokopališču) in pri večji stanovanjski hiši trgovca Pavlina na Privozu Začelo je tudi zidati meščansko šolo na Viču, in sicer so prejšnji teden že zidali pritlično zidovje.

Stavbnik Miroslav Zupan je moral odpustiti delavce, ki so bili zaposleni na stavbišču nove stanovanjske hiše Poštne hranilnice na Bleiweisovi cesti. Tudi na tem stavbišču bodo delo nadaljevali, čim bo popustil mraz.

V splošnem se je torej stavbna sezona končala: četudi bodo na nekaterih stavbah zopet začeli delati že v zimskih mesecih, bo vendar ostala večina stavbnega delavstva nezaposlenega.

[illegible]

OPERA

Začetek ob 20 uri

Ponedeljek 19 decembra zaprto
Torek 20 decembra zaprto
Sreda 21 decembra Brezov gaj. Red Sreda
Četrtek 22 decembra: Labodka. Red A
Petek, 23. decembra: zaprto. (Generalka)

»Pikica in Tonček« je naslov nove mladinske igre. katere snov je zajeta iz dogodivščin dveh mladih razposajencev. Delo je napravljeno po znanem Kästnerjevem istomenskem romanu ter ima 13 slik. Pikico bo igrala Vida Juvanova. Tončka — mladi Starič. V ostalih vlogah bodo nastopili člani naše drame z Nablocko, Plutom, Gabrijelčičevo, Rakarjevo. Slavčevo, Danešem Drenovcem in drugimi. Zrežiral bo delo prof. Šest. Premiera bo na Štefanovo popoldne ob 15. uri.

DRAMA

Začetek ob 20 uri

Ponedeljek 19. decembra: zaprto
Torek 20. decembra: Jolanta. Gianni Schicchi. Red B
Sreda, 21. decembra: zaprto
Četrtek, 22. decembra: Ljubavni napoj. (Kaplj ce za ljubezen). Gostovanje tenorista Christy Solarija. Red Četrtek
Petek. 23. decembra: zaprto

Italijanski tenorist Christy Solari bo gostoval še v četrtek, 22. t. m. v naši operi. Tudi to pot bo nastopil v Donizettijevi operi »Ljubavni napoj«, da uprava čimprej ugodi abonentom, katerim je v tej operi obljubila zasedbo s tako slavnim in odličnim gostom. Ostala zasedba kakor običajno. Predstava bo za red Četrtek. Gostovanje v operi »La Boheme« je preloženo na poznejši čas.

V zadnjih letih je slavni operetni skladatelj Lehar imel največ uspeha s svojo opereto »Frasquito«. Kakor vse njegove operete, se odlikuje tudi to delo z izredno melodijoznostjo. Premiera bo na Štefanovo, dne 26. t. m. zvečer.

Ga. Zlata Gjungjenac bo pela na Štefanovo popoldne v Verdijevi operi »Traviata«, v sredo, dne 28. t. m. pa v Puccinijevi operi »Madame Butterfly«. Na gostovanji odlične umetnice že danes opozarjamo.

Bolgarski večer v Kranju

V Ljudski univerzi je predaval v soboto zvečer bolgarski akademik Atanasov

Kranj, 16. decembra

Drugi večer »Ljudske univerze v Kranju« je bil posvečen predavanju v Bolgariji. To predavanje je bilo za nas aktualno in zanimivo ne samo radi vedno boljših zunanjepolitičnih odnosov s našo slovansko sosedo na Balkanu, marveč tudi zato, ker se je pred kratkim v Kranju osnovala »Jugoslovansko-bolgarska liga«, ki je med vsemi sloji prebivalstva naletela na zelo simpatičen odmev. Zanimanje za to ligo je bilo že v početku zelo veliko in treba je sedaj, da se ideja medsebojnega zbližanja obeh balkanskih slovanskih držav čim bolj razširi med narod, ki naj bo nosilec končnega zbližanja in združenja balkanskih Slovanov v eno samo veliko državo, segajočo od Triglava do Črnega morja in Soluna.

Pred glavnim predavanjem so člani JAD podali tedenski pregled, kar pomenja novost na večerih Ljudske univerze. Akademik g. Ekar je najprej govoril o važnih dogodkih v svetovni politiki zadnjega časa, nato pa o važnejših vprašanjih naše domače politike, zlasti o bližajočih se volitvah. Za njim je referiral g. Cvar o socialno gospodarskih sistemih današnje dobe. Poudaril je dinamiko in ekspanzijo kapitalističnega gospodarstva, proti kateremu se bori socialističnj sistem, ki pa seveda še ni dosegel končne faze svojega razvoja, da bi imeli o njem popolno sliko. Statistično je referent dokazal, da prav za prav gospodarskega izboljšanja v svetovnem gospodarstvu ni, v kolikor se to dogaja v avtoritativnih državah, gre na rovaš silnega oboroževanja. Tretji govornik g. Malovrh je podal kulturen pregled in je zlasti omenjal borbo za slovensko univerzo v Ljubljani, njene pridobitve in njene bodoče potrebe.

Po teh uvodnih besedah je burno pozdravljen nastopil bolgarski akademik v Ljubljani g. Atanasov, ki je podal v daljšem predavanju splošno sliko zgodovinske in sodobne Bolgarije. Predaval je v slovenskem jeziku. Predavatelj je najprej ugotovil geografsko lego današnje Bolgarije, nato pa je posegel v čas, ko so Bolgari kot turško tatarsko pleme zavojevali Slovane in se pozneje z njimi asimilirali. Omenjal je razvoj tedanje Bolgarije, njeno moč in državniško sposobnost bolgarskih kanov in carjev, ki so že tedaj uvideli v svoji državniški dalekovidnosti potrebo uedinjenja vseh južnih Slovanov. To se je v veliki meri posrečilo carju Simeonu, saj je njegova Bolgarija segala od Dubrovnika, t. j. od Jadranskega do Črnega morja na vzhodu in Egejskega na jugu. V tej dobi se je izvršilo tudi pokristjanjenje Bolgarov in brata sv. Ciril in Metod sta ponesla blagovest krščanstva na zapad in sever.

Kmalu po Simeonovi smrti je pa Bolgarija pričela razpadati. Njegovi nasledniki niso znali ohraniti težko priborjene dragocene dediščine. Medsebojni spori so državo slabili in dve stranki sta se borili za oblast. Bolgarski vladarji, ki so nekoč ustrahovali Bizanc, se mu niso mogli več postaviti v bran in česar ni dosegel Carigrad, so napravili Turki, ki so bolgarski narod podjarmili. G. Atanasov je potem našteval dolgotrajne borbe za svobodo, vse strahote preganjanja in voditelje uporov (Hristo Botev pesnik in vojak, Karavelov in drugi) dokler ni l. 1878 pred 60 leti v sv. Štefanskem miru zopet vstala samostojna, čeprav zelo okrnjena Bolgarija. Omenil je tudi bratomorne boje med južnimi Slovani, ki so bili naščuvani po stari Avstriji.

Potem je predavatelj podal gospodarski pregled in omenil, da je Bolgarija do 80% poljedelska država. Poljedelstvo se radi primitivno obdelane zemlje slabo rentira in šele sedanja vlada skuša dvigniti ceno poljskim produktom. Znan je bolgarski tobak in bolgarsko vrtnarstvo. Gorovje Balkana je poraščeno z gostimi gozdovi.

V kulturnem pregledu je predavatelj poudaril, da je danes v Bolgariji le še 20% analfabetov, omenjal je razne šole, zadruge čitalnice, zlasti pa je podčrtal, da današnja mladina v Bolgariji stremi za duhovno izobrazbo. Zavrnil je germanske očitke o manjvrednosti Slovanov in naštel duševne velikane slovanskega sveta, ki jim germanski svet ne more postaviti enakih. Slovanska civilizacija, slovanska kultura je starejša od kulture zapada.

Predavanju je sledilo predvajanje skioptičnih slik iz raznih krajev Bolgarije in njenih zanimivosti. Predavatelj se sicer ni spuščal v podrobnsti, podal pa je lepo, zadostno informativno sliko, za kar so mu bili poslušalci hvaležni.

S filmskega platna

— *Kino Matica: Beli tiger (Booloo).* Kakor gangstrske in kavbojske filme fabricirajo v Hollywoodu tudi džungelske filme po enem kopitu. Vedno je njih junak pogumni raziskovalec, ki se sreča z divjaki in se po nevarnih in napetih doživljajih vrne triumfalno v domovino. V tem filmu se odpravi kapetan Rogers v malajsko džunglo, da bi se prepričal, koliko je resnice o tem, da pleme Sakajev žrtvuje svoja najlepša dekleta belemu tigru. Njegov oče je raziskoval te zadeve sin pa je spisal knjigo o belem tigru po očetovi smrti po podatkih, ki jih je slišal iz ust svojega očeta. Znanstveni sloves Rogersovega očeta je zaradi tega padel, sin je pa tvegal življenje, da bi očeta rehabilitiral Modernizirana je storija v toliko, da je bil Rogers v stiku z domovino s pomočjo radijske postaje. Po srečnem koncu, ko reši sakajsko deklico, ki so jo hoteli žrtvovati belemu tigru, se Rogers zmagoslavno vrne k svoji nevesti. Umetniške ambicije režiserji takih filmov nimajo, znajo jih pa dobro zrežirati in prikazati vse zanimivosti eksotičnega okolja. Zanimivost in napetost mnogih prizorov so glavne odlike takih filmov.

ŠAH

TURNIR ZA PRVENSTVO JUGOSLAVIJE

Šahovski savez je za božič razpisal turnir za šampionat Jugoslavije in ga dal v izvedbo Zagrebškemu ŠK. Nedavno je savez prejel od dr. Vidmarja in Pirca obvestilo, da ne moreta nastopiti na tem turnirju Dr. Vidmar je poslovno zadržan, Pirc pa je še pred razpisom sprejel vabilo za udeležbo na božičnem turnirju v Hastingsu. Tema dvema je sledilo še nekaj drugih odpovedi. Tudi dr. Astaloš in dr. Trifunović sta sporočila, da za božič nikakor ne moreta sodelovati in zahtevala da se turnir preloži na ugodnejši termin. Uprava saveza je prišla zaradi tega v zelo neugoden položaj, kajti šampionat Jugoslavije brez tako prominentnih predstavnikov jugoslovenskega šaha, kakor so imenovani, nikakor ne bi zaslužil takega naslova. Pirc mora vsekako imeti možnost, da brani naslov, ki si ga je trikrat priboril. Beograjski mojster Nedeljković je zaradi tega predlagal, naj se šampionat preloži na Veliko noč, da se ga bodo lahko vsi naši mojstri udeležili. Savezni poslovni odbor je zaradi tega sklical za danes posebno sejo in če bo hotel, da doseže turnir svoj namen, bo moral preložiti pri editev na pomlad.

— *Mednarodni turnirji.* 26. t. m. se bo začel v Hastingsu vsakoletni božični turnir, ki bo trajal do 6. januarja. Udeležili se ga bodo inozemski mojstri dr. Euwe, Pirc, Landau. Klein in Szabo in domači Menčikova-Stevenson, sir Thomas, Milner-Barry, Golombek, Sergeant.

Še večji turnir bo v Moskvi. Začel se bo že pojutrišnjem in bo trajal do srede januarja. Udeležba je izredno močna. Od tujih velemojstrov bodo sodelovali Keres, Capablanca, Reshewski in Flohr, od domačih pa Lilienthal, Botvinnik, Levenfiš, Belovenec, Ragozin, Alatorcev, Rjumin in Bogatirčuk.

Iz Zagorja

— Za neprijetne senzacije skrbi v vedno večji meri neki slaboumni mladenič, ki je v ostalem simpatičen človek, preje pa, ko je bil še razsoden, je užival celo ugled kot izvrsten obrtnik. Nenajavljen govori v cerkvi, se norčuje in zbada. Vse, kar doseže njegov spomin, žali in spravlja v silne zadrege tiste, ki so prizadeti, nedolžne in krive. Če si res sam ne najde leka, je treba odločno poskrbeti, da pride v zdravljenje. Škoda zanj, ker bo tako gotovo prej ali slej do kraja propadel.

— Novi betonski most pri Kofelu je bil pred kratkim izročen svojemu namenu in je s tem ustreženo voznikom, ki so morali doslej uporabljati strmo cesto preko Repnika.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 19. decembra katoličani: Vladimir, Nemezij

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Beli tiger (ob 16. in 21.), matineja »Pod senco giljotine« ob 14.15
Kino Union: Tiha noč — blažena noč
Kino Sloga: Zmagovalec
Kino Šiška: Maryša
Kino Moste: Rose Marie ob 20.
Prva produkcija ljubljanskega državnega konservatorija ob 18.15 v veliki Filharmonični dvorani
Umetniška razstava Kos-Maleš-Gorše v Jakopičevem paviljonu

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek. Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, Komotar, Vič — Tržaška cesta.

Seja banovinskega turističnega sveta

Maribor, 19. decembra

Danes dopoldne ob 10. se je pričela v mestni posvetovalnici seja banovinskega turističnega sveta dravske banovine v navzočnosti predstavnikov oblastev, pa tudi tujskoprometnih ustanov. Je to prvič, da se vrši seja v Mariboru, kar je treba iskreno pozdraviti. Poleg tekočih poslov je obravnaval odbor tudi načrt dela pri pospeševanju turizma s posebnim ozirom na stanje in potrebe turističnih krajev na področju bivše mariborske oblasti Obravnavali pa so tudi pereče naloge v zvezi s pospeševanjem zimskega sporta ter interesi turizma. Pomembna seja se je zaključila z važnimi, konkretnimi sklepi, o katerih upamo, da bodo rodili vidne sadove na torišču našega tujskega prometa in turistične propagande.

Iz Maribora

— **Zdravniško znanstvene demonstracije mariborskih zdravnikov.** Mariborsko zdravniško društvo je imelo v petek 16. t. m. na internem oddelku svoj običajni znanstveni sestanek z istočasno demonstracijo internih in kirurško zanimivih primerov, ki so jih demonstrirali šef primarij dr. Lutman, šef primarij dr. Černič, dr. Bedjanič, dr. Kerže, šef primarij dr. Milavec in dr. Prijatljeva. Med drugimi je bil demonstriran primer plastične operacije šef primarija dr. Brezovnika, kakor tudi zanimiv primer kožnega obolenja po šef primariju dr. Milavcu. Slični znanstveni sestanki z demonstracijami zanimivih primerov se bodo v prihodnjem letu nadaljevali. Zadnjega letošnjega sestanka se je udeležilo izredno lepo število zunanjih zdravnikov

— **V Ljudski univerzi** predava nocoj ob 20. prof. Janko Mlakar o potovanju na Vezuv in Etno. Skioptične slike.

— **Iz banovinske službe.** V 9. položajno skupino je napredovala Justina Veranič, pisarniška uradnica banovinske bolnišnice v Mariboru. Franc Cestar je premeščen od banovinske bolnice v Ptuju k splošni bolnici v Mariboru.

— **Zopet višji proračun.** Letošnji občinski proračun je za 2.100.240 din višji od lanskega, tako da izkazuje 62,218.440 din. Za približno isto vsoto je bil lanski proračun višji od predlanskega.

Iz Kranja

— **Ljudska univerza** priredi v torek 20. t. m. v gimnazijski telovadnici Cankarjev večer, na katerem bo predaval prof. Ivan Kolar o Cankarjevem življenju in delu. Slede recitacije članov JAD v Kranju. Vstopnina 4, 2, 1 din.

— **Pesem s ceste.** V nedeljo 18. t. m. je bila premiera Schurek Sassmanove igre »Pesem s ceste«, katero je obiskalo precejšnje število občinstva. Igra je vsekakor zadovoljila dokaj razvajeno kranjsko publiko, saj je tako inscenacijsko, kakor tudi igralsko dosegla od zadnje uprizorjenih iger višek. Opozarjamo, da bo repriza v sredo zvečer.

Inserate

za božično številko »Slovenskega Naroda« sprejema uprava do petka, dne 23. t. m. do 18. ure

DNEVNE VESTI

— **Sodnijski izpit** je opravil pri apelacijskem sodišču v Ljubljani g. Karel Ferjan.

— **Nova zračna proga Varšava—Budimpešta—Zagreb—Benetke.** V kratkem nameravajo uvesti zimski zračni promet med Zagrebom in Beogradom. Obenem bo pa otvorjena zračna zveza med Varšavo, Budimpešto, Zagrebom in Benetkami.

— **Občni zbor Zveze notarskih zbornic.** V Novem Sadu je bil včeraj občni zbor Notarskih zbornic kraljevine Jugoslavije. Prisostvovali so mu delegati vseh zbornic. Iz Ljubljane se je udeležil občnega zbora dr. Josip Krevl, iz Maribora pa notar dr. Ivo Šorli. Poročilo o delu uprave je bilo soglasno sprejeto. Storjen je bil sklep, da ostane sedež Zveze v Novem Sadu. Soglasno je bil ponovno izvoljen za predsednika novosadski notar dr Milan Sekulić.

— **Carinski dohodki.** Od 1. do 10. decembra so znašali carinski dohodki 714 822.637 din, od tega odpade na glavno carinarnico v Ljubljani 4.363.674 din. V proračunu je bilo predvidenih 701 864.583 tako da znaša prebitek 12.958.054 din.

— **Železnica Banjaluka—Tuzla.** Banjaluška občina začne v četrtek odkupovati zemljišče, po katerem bo vodila nova železniška proga Banjaluka—Doboj—Tuzla. Čim bo zemljišče odkupljeno, začno graditi novo železnico. Glavna postaja bo zgrajena na kraju, kjer stoji zdaj postaja Banjaluka. Zagrebška železniška direkcija je pa zaprosila prometno ministrstvo, naj bi se temeljito preuredila železniška proga Bosanski Novi—Bihač. Stroški preureditve bi znašali 28.000.000 din.

— **Dubrovnik dobi najlepši hotel.** Nadzidava znanega dubrovniškega hotela »Excelsior«, ki ga je kupil letos za Jugoslovenski Lloyd Božo Banac, dobro napreduje. Staro poslopje je obnovljeno, obenem je pa na vzhodni strani nadzidano, da se je povečalo število sob za 40. To bo zdaj najmodernejši in najrazkošnejši hotel na našem Jadranu.

KINO SLOGA — Telefon 27-30
ob 16., 19. in 21 uri
Zmagovalec
Warner Baxter, Myrna Loy

* Nj. Vel. kralj **Peter II.** je blagovolil prevzeti pokroviteljstvo XIX. mednarodnega spomladanskega ljubljanskega velesejma, ki bo od 3 do 12. junija 1939 in jesenske velesejemske prireditve »Ljubljana v jeseni«, ki bo od 2. do 11. septembra 1939.

— **Novi inženirji.** Na tehnični fakulteti zagrebške univerze so bili proglašeni za inženirje: gradbene stroke Anton Rogina, strojne stroke Pavel Korošec in Dragotin Svoboda, ladjedelniške stroke Drago Kveder, kemične stroke pa Mirko Stehlik in Vladimir Mautner.

* Znižano vožnjo 50% je odobrila generalna direkcija državnih železnic v Beogradu vsem posetnikom spomladanskega in jesenskega velesejma v Ljubljani. Za spomladanski velesejem velja ta ugodnost za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija, za povratek pa od 3. do 17. junija 1939. Za jesenski velesejem velja znižana voznina od 28. avgusta do 11. septembra oziroma za povratek od 2. do 16. septembra.

Sokoli! Posečajte in podpirajte Sokolski kino v Šiški!

= **Vloge pri hranilnicah so narasle v novembru za 9.5 milijona.** Po podatkih Zveze jugoslovenskih hranilnic v Ljubljani so narasle vloge pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah v novembru za 9,428.450 din na 1.069,009.919 din. Vloge na knjižice so narasle za 7.9 milijona na 626 milijonov din, vloge v tekočem računu pa za 1.5 milijona na 443 milijonov. Vloge na knjižice so narasle pri 7, vloge v tekočem računu pri 9, skupne vloge pa pri 7 hranilnicah, število vlagateljev na knjižice pri 6, v tekočem računu pri 6 in skupno število vlagateljev pri 5 hranilnicah. Vseh vlagateljev je bilo 131.618. — Vlagatelji so torej že vrnili večji del od 54.3 milijona din, katere so bili dvignili iz hranilnic v septembru. Od 30. septembra do 30. novembra so narasle vloge za 33.5 milijona in je stanje 30. novembra le še za 20 milijonov nižje kakor 30. septembra. To povečanje vlog je najboljši dokaz, kako hitro se vrača zaupanje v hranilnice in v denarne zavode.

= **Guverner Narodne banke odpotuje v Pariz.** Po vesti iz Beograda odpotuje guverner Narodne banke g. dr. Radosavljević v Pariz, kjer bo ostal nekaj dni. Vest pravi, da je njegovo potovanje čisto informativnega značaja.

— **Tujski promet v Hrvatskem Primorju in Gorskem Kotoru.** Letošnja turistična sezona v Hrvatskem Primorju in Gorskem Kotoru je bila zelo ugodna. Od 1. januarja do 1. oktobra se je povečalo število gostov v primeri z lanskim letom za 10%. Naših državljanov je bilo med letoviščarji 32.245, inozemcev pa 46.002. Med inozemci je bilo največ Nemcev, za njimi pa Čehoslovakov.

— **Opozorilo.** Družba sv. Cirila in Metoda sporoča, da je cena v predprodaji pravkar izišlega »Kočevskega Zbornika« za mehko vezan izvod 80 din, v celo platno 100 din. Po novem letu bo cena povišana za 20 din. Naroča se pri vodstvu CMD, Beethovnova ulica 2, Ljubljana. Poštnina znaša za priporočeno pošiljko 7 din za vezano knjigo 9 din.

— **Smrtna nesreča na Brodu pod Šmarno goro.** Včeraj popoldne se je na Brodu blizu tacenskega mostu pripetila težka nesreča. Popoldne okrog 15. se je po cesti pripeljal z avtomobilom mesar Ivan Osnar iz Ljubljane, pred njim pa je korakal starejši možakar, ki je bil očividno naglušen in ni čul svarilnega znamenja s hupo. Avtomobilist se je skušal možakarju ogniti na desno, tisti hip pa je stopil tudi pešec na sredo ceste. Avto je nesrečneža z vso silo vrgel ob tla, kjer je obležal nezavesten, s prebito lobanjo in s težkimi notranjimi poškodbami. Prestrašeni avtomobilist je seveda takoj ustavil in naložil neznanca na voz ter ga nemudoma prepeljal na kirurgični oddelek v bolnico. Zdravniki so ponesrečencu takoj nudili vso pomoč, ki pa je ostala brezuspešna. Ponesrečenec se sploh ni zavedel in je kmalu umrl. Ponesrečenec je 60letni brezposelni delavec Anton Kopitar, doma iz Žej pri Komendi v kamniškem okraju. Orožniki vodijo preiskavo.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo večinoma oblačno in mrzlo vreme. Včeraj je nekoliko snežilo v Mariboru, deževalo pa v Kumboru. Najvišja temperatura je znašala v Kumboru 6, v Splitu 2, na Visu in Rabu 1, v Sarajevu 0.0, v Beogradu —1.0, v Zagrebu —5, v Ljubljani —5.4, v Mariboru —9.4. Davi je kazal barometer v Ljubljani 766.6, temperatura je znašala —10.6.

— **Nesreče in nezgode.** Iz Skaručne za Šmarno goro so prepeljali v bolnico 29-letnega posetnikovega sina Mateja Burnika. Fant je zaspal na prevroči peči in dobil hude opekline na hrbtu in na ledjih. — Delavca Leopolda Jeruca iz Starega trga je podrl v gozdu hlod in mu zlomil desno nogo. — 19-letni posestnikov sin Viktor Šeter iz Kamnika je včeraj padel s kozolca in si zlomil več reber. — Hlapca Tilna Hrovata iz Tržiča pa je včeraj brcnil konj v trebuh in ga hudo poškodoval.

— **Na hodniku je porodila.** V soboto zvečer je kmetica Barica Šijanski v Zagrebu na hodniku na Jelačičevem trgu porodila hčerkico. Mlado mater z otrokom so prepeljali v porodnišnico, kjer je kmalu prišla k sebi in prosila, da jo spravijo do tramvaja, da bi se odpeljala domov. Njeni želji pa seveda niso mogli ugoditi.

— **Sedem žrtev steklega psa.** V petek se je priklatil v Križevce stekel pes, ki je ogrizel v mestu pet ljudi, dva pa še predno se je priklatil v mesto. Končno so ga železničarji pri postaji Lepavina ubili.

— **Materino pismo zakrivilo hčerino smrt.** Banjaluška policija je šele v soboto zvedela za samomor mlade sobarice v hotelu »Bosna« Lucije Acimović, ki je umrla že včeraj teden v bolnici. Zastrupila se je bila s sublimatom. Imela je fanta, ki ve samo to, da mu je dekle usodnega dne potožilo, da je dobila od svoje matere neugodno pismo. Mati ji je zagrozila, da se ji bo odrekla, če se ne vrne domov.

— **V smrt zaradi bolezni.** V Selnici blizu Varaždina si je končala življenje 49-letna Terezija Makek. Imela je raka in večkrat je pravila, da si bo končala življenje. V petek zvečer so jo našli v staji obešeno.

— **Samomor pijanca.** V soboto se je obesil 43letni Andrija Horovec iz vasi Prekna blizu Varaždina. Bil je več dni zapored pijan in nasilen, tako da so se ga ljudje bali. Pijančevanje ga je spravilo na beraško palico. V petek se je bil namenil k bratu, spotoma se je pa premislil in se obesil.

Iz Ljubljane

u— **Božičnica najrevnejših v stari cukrarni** bo v petek 25. t. m. ob 17. zbrala v svojih toplih prostorih prvič v Ljubljani vse siromake, ki so doslej morali sveti večer praznovati po hlevih in kozolcih ter šupah. Razen teh zapuščenih brezdomcev bodo pa prišli iz kleti in vlažnih, bednih stanovanj ter iz napol podrtih barak tudi siromaki najrazličnejše starosti, da dobe toplo večerjo in se ogrejejo ob lučkah božičnega drevesa. Mrka stara cukrarna se je spremenila v topel dom vseh brezdomcev. Ko bodo te dni pripravljale gospodinje božična darila, naj se spomnijo tudi na reveže v stari cukrarni, prav tako naj pa na najbednejše našega mesta pomislijo tudi peki in slaščičarji, mesarji in drugi obrtniki ter trgovci. Darila za božičnico v cukrarni sprejema mestni socialni urad in tudi vodstvo kuhinje v stari cukrarni na Poljanskem nasipu. Vsi dobrotniki so vabljeni k božičnici, da si ogledajo novi človekoljubni zavod našega mesta in s svojo sočutno in tolažljivo udeležbo napravijo najrevnejšim tem lepšo božičnico!

—lj **Zanimivo predavanje.** Jutri priredi Slovensko planinsko društvo predavanje o divjadi v gorah in sicer v »Beli dvorani« hotela Union. Predaval bo g. dr. Herfort Joža, ki bo pokazal tudi številne skioptične slike iz življenja našega planinskega živalstva. Planinci, pridite v čim večjem številu na zanimivo predavanje.

u— **Na sveti večer razsvetljeni grobovi.** Ljubljančani imajo lepo navado, da na sveti večer razsvetle grobove svojih dragih s svečami in postavijo nanje tudi mala božična devesca. Tako bodo tudi letos na božični večer gotovo vsa ljubljanska pokopališča v lučkah in zato že danes opozarjamo dobrosrčno prebivalstvo, naj se v ta namen spet posluži sveč v korist mestnim revežem, kakor je to splošno storilo o Vseh svetih, ko je z odkupninami zbralo za vso Ljubljano res častno vsoto 106.000 din. Kakor že vemo, se je ta plod prave pietete in dokaz dobrosrčnosti ljubljanskega meščanstva že pokazal z ustanovitvijo kuhinje, ogrevalnice in prenočišč za najrevnejše. Od vsesvetske akcije je ostalo še nekaj sveč belozelene barve z napisom »Za mestne reveže« in gotovo se bodo človekoljubni obiskovalci grobov tudi o božiču radi spomnili mestnih revežev, da tako počaste svoje rajne z dobrimi deli. Ker pa o božiču na grobovih ni razkošja in zato tudi odkupnine niso več potrebne, dobite za prispevek 5 din v mestni socialni sklad že 2 sveči. Od jutri dalje dobite sveče v prid mestnim revežem v mladinskem oddelku socialnega urada na levi strani pritličja Mahrove hiše na Krekovem trgu. Sveč je tako malo, da moramo dobrotnike revežev opozoriti, naj ne odlašajo z nakupom.

—lj **Opozarjamo na današnjo produkcijo** gojencev drž. konservatorija, ki bo začela ob 18.15 v veliki filharmonični dvorani. Slavnostna produkcija je v proslavo 20-letnice kraljevine Jugoslavije. Uvodno besedo bo imel ravnatelj [illegible]. Nastopil bo konservatorijski orkester pod vodstvom prof. Škerjanca, dalje gojenci solopetja, Polajnar Ljudmila, Rakovec Ladislav, Valerija Heybal, Sonja Ivančič, Štefanija Korenčan. Gojenci klavirja Jože Osana, Štefka Krulje, Edita Logar, Bojan Adamič. Gojenec violine Kajetan Burger in gojenka za čelo Karola Jeraj. Podrobni spored je v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Tarifa na dolenjski progi električne cestne železnice.** Ker so se proti sedanji tarifi na dolenjski progi pojavile pritožbe, je treba pomisliti, da smo sedanjo tarifo na tej progi imeli že do l. 1934. Ko je pa l. 1934 uprava cestne železnice izločila del proge od magistrata do dolenjske mitnice iz sestava tarife, ki velja za vse druge proge, je znižala ceno za celo dolenjsko progo na 1 din. Vzrok temu znižanju je bilo slabo stanje proge. Vse dotlej so pa potniki od dolenjske mitnice do pošte plačevali 1.50 din, do glavnega kolodvora pa 2 din, a potniki, ki so vstopali na Privozu, so plačevali po 1.50 do glavnega kolodvora. Ker je sedaj dolenjska proga obnovljena, je odpadel tudi vzrok za izjemno tarifo, ter je bila z vključkom k za ostalo progo veljavni tarifi upostavljeno stanje, kakršno je bilo pred l. 1934. Kar se pa razdalj tiče, navajamo, da je razdalja od Privoza do glavnega kolodvora 2.350 m, Od Rakovnika do glavnega kolodvora pa 3.640 m, da odgovarjajo te dolžine razdaljam na viški progi, ki ima za razdaljo 3.360 m do glavnega kolodvora ceno 2 din in za razdaljo od kolonije »Stan in dom« do glavnega kolodvora v dolžini 2.300 m ceno 1.50 din.

—lj **ZA DAME IN GOSPODE** moderen in higijenski brivsko-frizerski salon. — **MATE PLIVERIĆ, Ljubljana, hotel »Slon« (Frančiškanska ul.).**

Danes ob 20. uri zadnjič
»ROSE MARIE«
KINO MOSTE

—lj **Ukradeni kolesi.** Iz drvarnice v Svetčevi ulici 8 je nekdo odpeljal 1000 din vredno kolo znamke »Adler«, opremljeno z dinamo svetilko last Ivana Husa. Istotam je najbrž isti tat ukradel tudi 40 din vrednega zajca. Mesarskemu pomočniku Leopoldu Severju pa je tat ukradel 500 din vredno kolo znamke »Viko« izpred mestne klavnice.

—lj **Na sledu za nevarno vlomilsko tolpo.** Kriminalni organi ljubljanske policije so prišli na sled skrajno nevarni vlomilski družbi, ki je že nad leto dni kradla po mestu in okolici, pa tudi po deželi. Ker je ostalo zadnji čas veliko vlomov nepojasnjenih, je policija po svojih organih poizvedovala za vlomilci in šele po daljšem prizadevanju zvedela, da se skrivajo v mestu njeni stari znanci, dočim so nekateri izginili v druge kraje. O njihovem početju so precej povedale tudi ženske, ki so živele popreje z vlomilci. Policija bo nekaj vlomilcev prijela in spravila v zapor že prihodnje dni, druge pa bodo polovili orožniki.

—lj **Nevaren požar na Zavrtih.** Davi ob 6.10 so bili gasilci telefonično pozvani v Vodmat, kjer je izbruhnil požar na podstrešju delavnice mizarskega podjetja Ivana Praznika na Zavrtih št. 9. Poklicni gasilci so se takoj odpeljali tja z motorno brizgalno. Gorelo je že vse ostrešje delavnice. Gasilci so nemudoma napeljali dve cevi in jeli gasiti. Gašenje pa je bilo zaradi mraza precej ovirano, ker je voda v ceveh zmrzovala. Slednjič se je požrtvovalnim gasilcem posrečilo požar lokalizirati, po dveh urah dela pa so ogenj v delavnici popolnoma udušili. Ostrešje je popolnoma pogorelo, morali pa so gasilci razkopati tudi strop okrog dimnika, kjer je ogenj nastal in se kasneje razširil na leseno tramovje. Razen ostrešja je ogenj poškodoval tudi veliko desk, ki so se sušile na podstrešju in uničil mnogo sena. Škoda, ki pa je krita z zavarovalnino, znaša nad 15 000 din.

—lj **Tatvine.** Sejmarki Mariji Novakovi je bila te dni ukradena iz veže na Starem trgu vreča, v kateri je bilo okrog 35 kg odpadkov volnenega blaga, v vrednosti okrog 500 din. — Slavi Cvenkelj v Streliški ulici sta bili ukradeni dve moški srajci, vredni okrog 100 din. — Iz kleti Antona Pezdevška v Linhartovi ulici pa je nekdo odnesel okrog 70 kg krompirja.

Dance predstavi samo ob 16. in 21. uri! Nova odkritja o džungli, njenih primitivnih plemenih, o živalstvu in prirodi v velikopoteznem filmskem delu
KINO MATICA 21-24 Dop. spored!
BELI TIGER

Ne zlata, temveč ledena nedelja

Hud mraz je menda kriv, da je vladalo včeraj v mestu precejšnje mrtvilo

Ljubljana, 19. decembra

Ker je bila Miklavževa nedelja zelo živahna, nas je tako zelena zlata nedelja tem bolj razočarala. Ko bi se lahko izgovarjali na krizo, kakor smo se prejšnje čase ob vsaki priliki in nepriliki, bi si včerajšnje mrtvilo lahko razložili z njo. Tako pa zadeva ni enostavna. Izgovarjamo se lahko le na sibirski mraz.

Trgovci so napovedovali, da bodo trgovine odprte ves dan, a opoldne so si nekateri premislili ter trgovin popoldne niso več odprli. Dopoldne ni bilo na spregled kupcev in ni kazalo, da bo popoldne živahnejši promet. Zdelo se je, da je zamrznilo vse in srečni smo lahko, da imamo vsaj ta strokovni izraz iz dobe zamrznjenih hranilnih vlog. Seveda, zdaj so se zopet vrnili zlati časi in ne smemo trditi, da zlata nedelja ni bilo zlata zaradi kakršnih koli denarnih zadreg ljudi. Vsega je kriv mraz, ki je včeraj tako pritisnil, da so še primrznile kljuke in ljudje niso mogli iz hiš. Ne smemo tudi reči, da trgovci niso zadovoljni z včerajšnjim kupčevanjem.

Na vse zadnje je pa treba tudi reči, da je kupčija vendar kolikor toliko cvetela, da se ne zamerimo gospodarskim teoretikom, ki so prišli do prepričanja, da je zdaj zopet vse v redu ter da se vpravi dušimo v blagostanju. Tudi čez mraz ne smemo zabavljati, saj ga je poslalo dobro nebo samo zaradi tega, da so ljudje tem bolj silili v trgovine, ker jih je na prostem preveč zeblo.

V resnici so ljudje včeraj vstajali nekoliko pozneje, kar je tudi prav prišlo prodajalcem da so se lahko pripravljali na »navale«. Do 10 skoraj nisi videl človeka na cesti. No, pozneje so ulice nekoliko oživele, kar si lahko mislite samo, če upoštevate, koliko meščanov je zapustilo tople postelje že zaradi tega, da si ogledajo vremenske instrumente v Zvezdi in po uličnih vogalih

Baje je bilo včeraj — 9 C, vsaj nekateri toplomeri so ga toliko merili, nihče pa ne more utajiti, da se je živo srebro skrčilo vsaj na 6 stopinj pod ledišče. Takšnega mraza v Ljubljani res nismo vajeni in že drugi dan se nam je tožilo po megli, ki je naš pravi element. Morda je res škoda, da zlate nedelje ne moremo prestaviti na toplejše čase, ko bi se zlato, ki bi naj zlatilo včerajšnjo nedeljo, odtajalo. Res ni vse zlato, kar se sveti!

Meščani pa nikakor ne smejo zamuditi, česar doslej še niso storili: ogledati si letošnje božične izložbe, ki so te dni še posebno okrašene. Tu in tam so šipe poslikane s čudovitimi ledenimi rožami. Toda ne ogledujte si le ledenih rož! Ob tej priliki lahko začnemo zopet ponavljati sicer že staro pesem, da postajamo velemestni. Vsaj nekatere izložbe zaslužijo, da bi se pred njimi spomnili na spretne aranžerje. Nekaj izložb sredi mesta je tako lepih, kakor da so razstava zase posebne umetnosti. Če se tako lepo urejenim izložbam ne bo posrečilo učinkovati magično na žepe, res ne bodo pomagali nobeni čudeži.

Ljudje so seveda včeraj marsikaj prezrli, ko so imeli na ulicah največ opravkov z lastnimi nosovi. Niso videli izložb in ne njihovega bogastva ki je, seveda, vse tako poceni naprodaj. Nekateri mislijo, da je bila letos zlata nedelja nekoliko prezgodaj, češ da zdaj ljudje še ne mislijo toliko na božič, odnosno še niso pod vplivom njegove poezije. Zdaj se še tudi marsikdo ni odločil, kaj in koliko bi žrtvoval za neizogibni božični nakup. Tolažijo se, da bo kupčija živahnejša prihodnje dni, saj bo božič šele v nedeljo.

Tudi med smrečjem na Kongresnem trgu se je včeraj pretakalo zelo malo zlata. Prodajalci so se greli pri pečici, nekateri so se pa požvižgali na kupčijo ter jo popihali domov. Meščani zdaj še malo posegajo po božičnih drevescih, a prodajalci ne obupavajo zaradi tega ter se tolažijo, da se bo šele zadnje dni pred božičem izkazalo, kakšna bo letošnja kupčija. Posebno dobra sicer ne bo, ker je blaga mnogo, a vsak upa, da bo več prodal kakor njegov soseb.

Ne smete pričakovati, da bo časopisje objavilo bilanco o včerajšnji zlati nedelji. Bilo bi brez pomena, že zaradi tega, ker ljudje ne verujejo več bilancam. Sicer je pa bila včerajšnja nedelja bolj ledena kakor zlata.

Iz Škofje Loke

— **Ob otvoritvi loškega »hotela«.** Kakor povsod, tako je tudi pri nas. Vsaka nova stvar vzbuja radovednost. V soboto in včeraj je Škofja Loka otvarjala Galjotovo restavracijo pri Kroni na Mestnem trgu. O stavbi sami, ki pomeni vsekakor v prizadevanjih našega mesta po modernih gostinskih lokalih lep korak naprej, je javnosti itak znano. Dvonadstropno, moderno poslopje je imelo oba dneva mnogo gostov, ki so si z zanimanjem ogledovali preureditve, predvsem pa kmetsko in loman sobo, ki bosta služili neposredno prijateljem žejnega grla in dobre kuhinje. Igral je vojaški jazz-band, zaradi česar je bilo dobro razpoloženje samo po sebi razumljivo. Dočim je pritegnila sobota predvsem meščane, so prišli v nedeljo okoličani.

— **Dve nezgodi.** Te dni sta se pripetili v Lipici, vasici pokraj Škofje Loke, dve težji nezgodi. Dekla Marija Štibljeva je lezla po stopnicah na podstrešje po jajca. Nazaj grede pa ji je na stopnišču spodrsnilo in padla je precej globoko. Zlomila si je nogo in izpahnila roko. Zdravi se v bolnici. Posestnik Jenko je peljal čez gosteški most drva, pa se mu je pogreznil pod slabimi mostnicami konj. Na pomoč so prihiteli ljudje in rešili konja.

— **Božične počitnice** se pričnо v soboto 24. t. m. in bodo trajale 10 dni, t. j. do vključno 2. januarja.

— **Sokolska zahvala!** Odbor za prireditev Miklavževega večera pri škofjeloškem Sokolu izreka vsem dobrotnikom, ki so darovali v blagu, pekli ali kako drugače pomagali, da je mladinski praznik tako lepo uspel, najprisrčnejo zahvalo! Obdarovanih je bilo v vsem 260 Sokoličev in Sokoličic, za kar je bilo narejenih 125 velikih zavitkov in 135 manjših. Med najmlajše člane sokolske zajednice je bilo razdeljenih 11 oblek, 40 srajc, 38 spodnjih hlač, 13 bluz 16 žepnih robcev, 15 denarnic, 12 klobukov, nadalje tudi večje število čevljev, copat, rokavic, nogavic in podobnega, dočim so pecivo napekle, deloma darovale sestre same. Stroškov v denarju je bilo 1619.50 din.

— **Osebna vest.** Izpit za specialista kirurgije je opravil z odličnim uspehom g. Jože Hafner, sin dolgoletnega škofjeloškega župana, posestnika in lesnega trgovca Josipa Hafnerja. G. doktorju naše iskrene čestitke!

— **Mraz je pritisnil.** Ko smo čitali o mrzlem valu, ki menda prihaja iz daljnje Sibirije, smo mislili: bog zna koliko bo na tem resnice. Pa je mraz pritisnil preje, nego smo pričakovali. V petek so se pobelili naši holmi in planine, z njimi vred pa tudi doline, zapihale so strupeno mrzle sape, burja brije, da je joj. Temperatura je padla pod ničlo, giblje se od 4 do 9. Mlake in vodice so zamrznile, ljudje se tesno zavijajo v plašče, nebo je večidel jasno.

PRIPOROČLJIVA RESTAVRACIJA

— Je ta restavracija dobra?

— Seveda je. Če naročite tu sveže jajce, dobite najbolj sveže jajce na svetu. Če naročite vročo kavo dobite najbolj vročo kavo na svetu.

— O jej, jaz sem pa naročil samo mali golaž.

PRISTOPAJTE K JČ LIGI!

Kokus preproge za hodnike in stopnišča
v novih barvastih vzorcih kupite ugodno pri
R. SEVER, Marijin trg 2

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par. davek posebej, Najmanjši znesek 8 Din

PRIPOROČA SE
delikatesna trgovina I. Buzzolini, Lingarjeva ul., za škofijo, Kresija. 2879

MEDARNA
Ljubljana Židovska ul 6. nudi sortirani prvovrstni cvetlični med po najnižji ceni 2671

ZA VSAKO PRILIKO
najboljše in najcenejše »Hubertuse«, površnike, pelerine in vsa oblačila nudi
PRESKER
Ljubljana, Sv. Petra cesta 14

KLIŠEJE
ENO IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

SLUŽBE

Beseda 50 par. davek posebej, Najmanjši znesek 8 Din

ŠOFER
trezen in zanesljiv ter vojaščine prost, s primerno prakso, zmožen tudi samostojnih popravil, želi službe. — Naslov: Anton Drev, Drešinja vas, Petrovče pri Celju. 2938

PRODAM

Beseda 50 par. davek posebej, Najmanjši znesek 8 Din

OREHOVA JEDRCA IN FIŽOL
nudi Sever & Komp., Ljubljana, Gosposvetska cesta 5. 2905

POZOR!
Kupujem in prodajam rabljene čevlje, rabim večjo množino moških čevljev. Klavžer, Vošnjakova 4. 2940

PRODAJO
reklamnih garnitur oddam proti proviziji. Ponudbe pod šifro »Postranski zaslužek«. 2911

Ure, zlatnino, juvele
za Božič najceneje pri
B. RANGUS
zlatar, Kranj

NAJBOLJŠI TRBOVELJSKI
premog
brez prahu
KOKS, SUHA DRVA
I. POGAČNIK
Bohoričeva 5 — Telefon 20-59
24. L.

PO NIZKI CENI PRODAM
sedlarske stroje, čevljarske aufdoppelt in druge stroje, kopita ter usnje. Vsak kupec naj se blagovoli zglasiti na mojem domu. Priporoča se Franc Rabič, trgovina usnja — Šenčur pri Kranju. 2937

DOPISI

PSIHOGRAFOLOG KARMAH sprejema obiske vsak dan od 9 do 12 in od 15 do 19 popoldne v hotelu Soči, Sv. Petra c. v Ljubljani. 2783

EXPRESS KAVA
DIN 1.—
V GOSTILNI „PRI LOVCU“, Rimska c. 24
vogal Bleiweisova c. 3

Ob 60 letnici skladatelja Antona Lajovica

Ljubljana, 19. decembra

S podobnimi skromnimi naslovi se te dni spominjamo slovenskega skladatelja Antona Lajovica. Mali slovenski narod mu pač k šestdesetletnici ne bo mogel drugače čestitati, kakor s krajšimi sestavki v dnevnem časopisju. Majhen kakor je v vsakem svojem nastopu, si tudi razmerja do plodnega duha in glasbenega tvorca ne more drugače predstaviti kakor v svojih tesnih razmerah in ozkih obzorjih . . .

Glasbena matica, ki mu zadnjih trideset, štirideset let dolguje tolikšne pobude, da ne govorimo o delu, ki ga je opravil v Filharmonični družbi in v drugih glasbenih krogih, se ga je za šestdesetletnico spomnila s posebno čitanko. Lepa zamisel, lepa izvedba. Skladatelj Lucijan Škerjanc opisuje v daljši zajetni študiji Lajovčevo življenje in se poglablja s podrobno razčlembo v njegov glasbeni opus. Do prvin sega članek, ki ga je prispeval publicist Božidar Borko o Lajovcu kot esejistu in kulturnem filozofu.

Navzlic lepi publikaciji pa čutimo vendarle tesnobo, ker vemo, da je Anton Lajovic zaslužil kot skladatelj vendarle nekaj več k šestdesetletnici. Šla mu je najmanj prireditev, ki bi nam ga v obliki festivala predočila takšnega, kakršen je v resnici, mislimo z njegovim živim skladateljskim delom. Ker Lajovčevega festivala za zdaj še ni — morda ga dobimo pri drugi prilik ali ob drugem primernem času (en večer samospevi s klavirjem in zbori, drugi kantata Psalm) — se pač moramo omejiti na skromne vrstice v dnevnem časopisju. Morda je ta način praznovanja te obletnice jubilantu samemu še najbolj po godu.

Čeprav mu že več desetletij gre oznaka vodilnega slovenskega skladatelja, se Anton Lajovic nikoli ni rinil v ospredje. S svojim tihim nastopom je tudi sam hotel naglasiti, da ga je treba soditi po delu, potem, kar je iz bogate zakladnice svojega glasbenega čustva daroval našemu narodu. Ti darovi, kulturni v najplemenitejšem smislu besede, niso majhni.

Kako je že bilo pri nas tam okrog leta 1900? V našem glasbenem življenju in ustvarjanju je velo čitalništvo, ki mu resda nisi mogel oporekati ljubezni do rodne grude in domače pesmi. Doba pred »Novimi akordi« je ubirala milo zveneče strune in si prizadevala ustvariti med Slovenci samostojno glasbeno življenje. Domisleki teh čitalniških skladateljev, da se tako izrazimo, niso bili slabi, nasprotno še celo prav slovensko so zveneli. Vendar je bila njihova oblika hudo primitivna, skladbe teh skladateljev se pač niso niti od daleč mogle meriti z visokokulturnimi tvorbami tedanje Evrope. S pojavom »Novih akordov« pod vodstvom dr. Gojmira Kreka in z nastopom njihovega osrednjega, za tedanje čase vprav revolucionarnega talenta, današnjega jubilanta, so se te glasbene razmere na mah izpremenile. Iz nebogljenih začetkov je slovenska glasbena tvornost preskočila na visokokulturne poljane.

Glavna in največja zasluga za ta nenadni dvig do najvišjih stopenj glasbene kulture (mislimo glede na njeno kvaliteto) gre skladatelju Antonu Lajovicu. Že njegovi prvenci so pokazali tolikšno dovršenost kompozicijske tehnike in pa takšno globino samoniklosti, da je presenetil vso našo, za glasbo vneto javnost, v prvi vrsti pa tedanje glasbene kroge. Pojavil se je že prvi dan z razraščeno osebnostjo, z dovršenimi skladbami in pa, kar je glavno, s takšno sugestivno tvornostjo, da je že v prvem desetletju našega stoletja postal vodilni naš skladatelj.

Skrivnost njegovega takojšnjega uspeha ni tičala morda v samoljubju našega človeka, ki je ploskal vsakemu talentu, pač pa v skrivnostni sili Lajovčeve glasbe. Njegove skladbe, tehnično na višini tedanje evropske kompozicije, so zajemale oziroma ustrezale čustvenosti slovenskega človeka. Lajovic je ustvarjal iz sebe, se ravnal po svoji inspiraciji in zato postal v pravem smislu besede slovenski skladatelj, skladatelj, v katerem se je oglašala slutena in pričakovana pesem našega človeka.

To je čutila in doživljala mladina in vsi mi ob vsakem Lajovčevem samospevu, ob vsakem njegovem zboru. Danes prav tako sveže in sočno, kakor v tistem desetletju pred svetovno vojno ali v letih po končani moriji.

Izgrajena osebnost že koj v začetku, samonikel in slovenski v vsej svoji glasbeni iznajdljivosti, svež in sočen danes kakor pred dvajsetimi, tridesetimi leti: danes lahko rečemo, da je postal Anton Lajovic preporoditelj našega glasbenega občutja.

Vzporedno z njegovim delom je šla obnova našega koncertnega življenja. Ob njem je Glasbena matica rastla do najvišje stopnje zborovske kulture, ob njem se je opilil glasbeni okus našega občinstva, ž njim in s Filharmonično družbo se po svetovni vojni pričenjajo pojavljati naši mlajši in najmlajši.

Anton Lajovic se je rodil 19 decembra pred šestdesetimi leti na Vačah. Za vso njegovo rodovino je sila značilna neka vztrajnost in energija, ki se vsa predaja začrtanim ciljem. Po prihodu na srednjo šolo v Ljubljano se seznani z Matejem Hubadom, tedanjim prvobornikom Glasbene matice in našega glasbenega življenja, ki ga kmalu razvname za glasbo. V harmoniji ga tista leta pričenja uvajati dr. Čerin, na Dunaju se pa vpiše v tamošnji konservatorij in študira pri Robertu Fuchsu. Glasbeni študij dokonča l. 1902., odlični red si zasluži s kantato Gozdna samota. Iz tistih let so že mojstrovine kakor Serenada na Župančičevo besedilo Devojčica moja, ti davno že spiš, Sanjarija, Adagio za orkester in mnoge druge. Medtem študira tudi pravo in pridno sodeluje pri Novih akordih. Slede dvospevi in trospevi s klavirjem, samospevi, zlasti pa veliki zbori, same skladbe, ki mladega skladatelja postavijo na spored vseh domačih reprezentativnih koncertov. Glasbena matica se dvigne ob umetninah našega jubilanta, slovenska zborovska kultura doseže v prvih povojnih letih najvišje vrhunce.

Po končani svetovni vojni se oglasi Lajovic še s kantato Psalm 41. in 42. za zbor, tenor solo in veliki orkester, skladba, ki pomeni njegov glasbeni in življenjsko-nazorski konfiteor.

V nekaterih zborih je vpnav mojstrsko rešil vprašanje humorja v glasbi. V njegovem lirizmu (v samospevih) se oglaša slovanska melanholija, vendar s krepkim poudarkom razigranega slovenskega fantovstva. V svojih zborih se je Lajovic najbrž povzpel na vrh svoje izrazne sile.

Pri tako iskrenem in doslednem skladatelju je bilo čisto naravno, da je že zgodaj zabredel v kulturno filozofijo, kakor bi mogli še najbolj točno opredeliti njegovo esejistično delo zadnjih dvajsetih let. Skladatelj, ki se je zavedal notranje povezanosti z glasbenim nastrojenjem svojega naroda, je sam ob sebi pričel razglabljati o pomenu narodne kulture, njeni čistosti in varstvu, njenem bistvu in njeni rasti. Že zgodaj je spoznal, da utripa v vseh kulturnih tvorbah, v vsaki pesmi, vsakem stihu, vsakem napevu duša narodnega občestva in da so vse te tvorbe nekaj živega, ki jih ni mogoče razložiti s pojmi, ker so življenje samo. Lajovic si je s svojim esejističnim delom stekel sloves našega prvega kulturnega filozofa. Morda sam ni nikoli rabil te strokovne besede, oznanjal pa je venomer svoje prepričanje neustrašeno, ne da bi se bal odpora z leve ali desne. Šlo mu je za pravo pot, za resnico in te se ni nikdar bal izpovedati. Morda bi oznaka kulturnega vitalizma še najbolj ustrezala mislim, ki nam jih je slavljenec ob neštetih prigodnih prilikah razvijal in pojasnjeval v naših listih in revijah. Ob šestdesetletnici ali v bližnji prihodnosti bi mogli Lajovčevi eseji, pregledani in izpopolnjeni, ugledati svetlo v samostojni knjigi. Žal bi jih bilo, da bi morali utoniti na mrtvih listih, ko so še vedno pereči in smo zlasti v kulturnih vprašanjih tako potrebni vodnikov in kažipotov.

Ko so ga prejšnje dni bratje ali znanci opozorili, da bo danes praznoval šestdesetletnico, se je Anton Lajovic po vsej priliki hudo zdrznil. Šestdeset let? Kar nekam čudno se zdi in bi jih ne hotel prisoditi mladeniču, ki ga lahko pogosto srečaš na ljubljanskih ulicah, krepkega koraka, vedrega, neugnano optimističnega razpoloženja, a pri tem, kakor odsotnega, kakor da neprestano snuje in razglablja vprašanja svoje narodne okolice, našega kulturnega občestva.

Želimo si ga takšnega še mnogo, mnogo let!

Za povzdigo našega sadjarstva in vrtnarstva

V soboto je bil občni zbor ljubljanske podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva

Ljubljana, 19. decembra

Predsnočnjim je imela podružnica SVD v Derendovi restavraciji na Cesti 29. oktobra svoj redni letni občni zbor. Predsednik dr. Spiller-Muys je otvoril zborovanje in se najprej spominjal dveh med letom umrlih članov, Franca Gombača, ki je bil tudi odbornik in odvetnika dr. Modica. Zbor je počastil njun spomin z enominutnim molkom. Glede predavanj in zelenjadarskega tečaja v preteklem letu je poudarjal predsednik, da bo moral bodoči odbor skrbeti za primerna učila. Nadalje, naj bi se v svrho povzdige vrtnarstva ustanovil vzorni vrt, na katerem bi se preizkuševale razne vrste povrtnine in cvetic. Predsednik se je zahvalil banski upravi ter mestnemu poglavarstvu za podporo, ki je je bilo deležno društvo, in še posebej ravnateljstvu I. drž. realne gimnazije za prepustitev dvorane za predavanja, Kmetijski družbi pa za brezplačen prostor za podružnične seje.

Tajnik prof. Lovše je podal obširno poročilo o delovanju podružnice v preteklem letu, naglašajoč zlasti, da je podružnica priredila 16 strokovnih predavanj iz vrtnarstva in sadjarstva, razen tega pa še enodnevni zelenjadarski tečaj. Pri vseh je bila velika udeležba občinstva iz vseh slojev. Blagajnik Drenik je poročal o društvenem premoženju, ki izkazuje 14.200 din imetja. Nadalje je poročal, da šteje danes podružnica 360 članov ter da je število članstva naraslo v preteklem letu za 24. Gospodar Štrekelj je poročal o društvenem inventarju za zatiranje sadnih zajedalcev ter o delovanju v tej smeri. Podružnica ima sedaj tri prevozne, eno nahrbtno in eno ročno škropilnico, tako da bo lahko zmogla potrebno škropljenje v svojem področju.

Predsednica vrtnarskega odseka Klučenkova je poročala, da se je delovanje tega odseka razširilo iz prvotnega kluba ljubiteljev dalij v cvetličarski odsek in končno v vrtnarski odsek. Zanimanje članstva tega odseka je zelo veliko, kar pričajo njihovi mesečni sestanki. Prof. Verbič kot zastopnik glavnega odbora »Sadjarskega in vrtnarskega društva« čestita k uspehom podružnice, ki je izmed vseh najbolj delavna. Pregledovalca računov Šušteršič in Schleimer predlagata razrešnico odbora, ki je bila sprejeta soglasno.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen prejšnji odbor, le namestu umrlega odbornika Gombača je bil izvoljen g. Pirnat. Prav tako je bil soglasno izvoljen šestčlanski odbor vrtnarskega odseka s Klučenkovo na čelu. Končno je bilo stavljenih več predlogov, zlasti je bila živahna diskusija o ustanavljanju vrtnarskih odsekov, končno pa o tem, da se potom glavnega odbora ustanovi vrtnarska šola v naši banovini. Sprejet je bil tudi predlog, naj se na vrtnarske in sadjarske kongrese, ki se vrše v državi redno, pošljejo tudi zastopniki Sadjarskega in vrtnarskega društva.

Anglija računa z vojno

Angleško vojno ministrstvo je izdalo strogo povelje, da morajo biti dobro zastražena vsa prometna križišča in tovarne po vsej državi kjer bi se mogla pojaviti v primeru vojne sabotaža tujih agentov. Zato nadzoruje tajna policija vsa potovanja v Angliji živečih tujih državljanov v kolikor gre za države, s katerimi bi se mogla Anglija zaplesti v vojno. Pod strogim nadzorstvom so tudi razne sumljive organizacije. Vse letalske tovarne, tudi tiste, ki še ne delajo za vojsko, so zastražene s posebnimi policijskimi zbori in vsaki tovarni je dodeljenih za nočno službo 12 stražnikov.

Častniki posebnega oddelka policije in vohunske službe »Intelligence Service« iz vojnega, letalskega in pomorskega ministrstva delajo na letališčih, v ladjedelnicah in orožarnah. Nekateri izmed njih imajo kontrolno službo, drugi so zaposleni kot navadni delavci in kot taki opazujejo sumljive elemente. Iz severnih in vzhodnih krajev Anglije, kjer so velike tovarne streliva, vozijo tajni vlaki vsako noč granate in bombe v municijska skladišča na jugu Anglije. Tudi te vlake spremljajo častniki tajne policije. Motorizirana policija redno kontrolira važne mostove po vsej državi. Policija v pristaniščih pa budno pazi na vse tuje ladje in njihove posadke, pa tudi na potnike in tovor.

Lily Harleyeva, mati Charlie Chaplina

Umrla je pred 10 leti — Po smrti je živela v veliki bedi

Te dni mine 10 let, odkar je umrla v Glandale v Kaliforniji mati Charlie Chaplina Lily Harleyeva. Bilo ji je 61 let. Njen ozki bledi obraz, v katerem so bila zapustila dolga leta bede globoke sledove, je otrpnil v izrazu notranjega zadovoljstva in miru. Umrla je v razkošno, okusno opremljeni sobi, kakršno more nuditi samo bogastvo. Tla so bila pokrita z debelimi preprogami, tu pa tam so stale po pohištvu srebrne vaze z rožami. Na marmornati mizici drag toaletni pribor, po stenah umetniške slike. Toda oči umirajoče vsega tega niti videle niso, ker so jih bila skalila leta bede.

Charlie je sedel pri njeni postelji. Do zadnjega trenutka je še upal. Zdaj pa zdaj je namočil žepni robec v kolinsko vodo, da je obrisal materi čelo in lica ter poskusil utrditi v nji veselje do življenja. Toda Lily Harleyeva niti svojega sina ni več videla. Njeni utrujeni izmučeni čuti, že mesec dni niso več zajemali tega, kar se je godilo okrog nje. Sydney Chaplin, mlajši Charliejev brat, je delal ta čas v Evropi na novem filmu in ni mogel priti k smrtni postelji svoje matere.

Charlie Chaplin

Zadnja leta preteklega stoletja je bila Lily Harleyeva sloveča londonska subreta. Njen mož Chaplin je bil bariton. V Angliji se ju spominjajo še mnogi prijatelji glasbe. Lily je zapadla pozabi hitreje, čeprav sta pripadala oba zakonca eni gledališki družbi. Sicer pa skupaj nikoli nista nastopala. Oba sina Charlie in Sydney sta ju spremljala na turnejah. Nekega večera — Charliu je bilo takrat pet let — je pela Lily Harleyeva na gledališkem odru. Ni bila še končana prva kitica njene popevke, ko jo je garderoberka izza kulis polglasno opozorila, naj se požuri, češ da je postalo njenemu možu naenkrat zelo slabo. Lily je odpela popevko, potem je pa odhitela za kulise. Tam jo je pa že ustavila garderoberka, češ da je že prepozno. Bariton Chaplin je bil mrtev.

Lily Harleyeva je nad njegovim truplom omedlela. Prijatelji so jo odpeljali v bolnico, kjer se je dva tedna borila s smrtjo. Sydney in Charlie sta bila ta čas v sirotišnici. Ko je Lily Harleyeva zapuščala bolnico, ni imela več glasu. Med boleznijo ga je bila povsem izgubila. Začela se je beda. Lily Harleyeva je morala prijeti za delo, preživljala se je z ročnimi deli in Charlie ji je pri tem pomagal. Sydney je pomagal v sosedni brivnici, da je zaslužil vsaj zase nekaj. Sobica je stala tedensko 12 šilingov in vsi trije niso mogli toliko zaslužiti, da bi plačevali najemnino. Poleg tega je učila mati oba sinova plesati in peti. Vsega kar znam, sem se naučil od matere, je zatrjeval Charlie Chaplin, v onih časih, ko je postal slavni igralec.

Delali so večkrat pozno v noč. Ker so bile sveče drage, so si svetili z leščerbo. Ko je bilo Charlieju 15 let, je postal delavec v barvarni. Delo v tovarni je bilo težko in slabotni deček se je vračal zvečer domov ves izčrpan. Lily Harveyeva je hotela videti svoja sinova na gledališkem odru. Charlie je kazal malo razumevanja in veselja do gledališke umetnosti. Po dolgem materinem prigovarjanju je končno odšel k družini plesalcev, Lancashire Lads, toda dolgo pri njih ni ostal. Potem je poskusil svojo srečo kot delavec v steklarni, toda čez 14 dni je zbolel in začel bruhati kri.

Ko si je zopet opomogel, mu je dejala mati odločno: Ti moraš začeti drugače, Charlie. Tvoj oče, ded in morda tudi praded so bili pri gledališču. Skozi več pokolenj so bili Chaplini in Harleyi igralci in tudi tebi ne kaže drugače. Morda pri tem ne boš zadovoljen, morda boš gladoval, kakor smo gladovali doslej, toda tvoja usoda je na gledališkem odru. Takrat se je odločil Charlie za gledališče in jel se je prebijati skozi življenje. Potem so ga pridobili za film. Etape njegove kariere so znane, slava in denar sta prišla tako hitro, da se je Lily Harleyeva tega celo ustrašila. Ni razumela tega, mislila je, da gre za past, po kateri pride ven padec. Zapadla je melanholiji in njen duh se je zatemnil. Znanci so pripisovali to vsem mogočim vplivom, zlasti panični grozi pred letalskimi napadi, ki jih je bila doživela v začetku vojne v Londonu. V resnici je pa umrla Lily Harleyeva zato, ker je bil nastal preokret v njeni usodi, glede na sina prehitro v času, ko njen duh ni bil več dovolj prožen, da bi se prilagodil novim razmeram.

Charlie je ohranil svoji materi globoko vdanost in hvaležnost in morda ni pretirana trditev, da se je njegov umetniški duh izoblikoval k temu, kar je dalo pečat njegovi umetnosti baš v sobi, kjer je presedel dolge dneve ob smrtni postelji svoje dobre matere.

Izreki

S potrpežljivim čakanjem nikamor ne pridemo, pač pa s potrpežljivim delom.

Dokler se bomo vsi ozirali samo nase, bomo imeli vsak samo enega človeka, ki bo imel z nami sočutje. Če pa pozabimo vsi nase, čeprav samo malo, in se bomo ozirali na druge, bo za vsakega izmed nas skrbel ves svet.

Sreča je prav za prav samo pogumno sprejemanje življenja.

Iz Celja

—c **Zanimivo predavanje.** Drevi ob 8. bo predaval docent dr. Božo Škerlj iz Ljubljane na ljudskem vseučilišču o človeških rasah izven Evrope. Predavanje bodo spremljale skioptične slike. Opozarjamo na to zanimivo in poučno predavanje.

—c **Nesreča pri delu.** V petek se je ponesrečil 16letni mizarski vajenec Jože Kovač iz Zavodne pri Celju. Pri rezanju mesa ga je zgrabil stroj za levo roko in ga hudo poškodoval. Kovač se zdravi v celjski bolnici.

—c **Finžgarjevo ljudsko igro »Razvalina življenja«** bo uprizoril kulturno prosvetni odsek gasilske čete v Gaberju na Štefanovo 26. t. m. ob 16. v Narodnem domu v Celju.

—c **V celjski bolnici** je umrl v petek 46letni posestnikov sin Matija Plaskan iz Braslovč.

—c **Smučarske tekme.** Smučarski klub Celje priredi 6. januarja klubski dan v Liscah pri Celju. Na sporedu bo tek na približno 10 km za gospode (za vse starostne razrede od 18. do 42. leta) in tek na 4 km za dame (za starostni razred od 18. do 28. leta). Dne 8. januarja bo v Liscah mladinski dan. Na sporedu bodo tek in skoki dečkov (klasična kombinacija) ter smuk in slalom za dekleta. Dne 12. februarja bo v Liscah skakalna tekma za prvenstvo Mariborskega zimskosportnega podsaveza z mednarodno udeležbo. Meseca februarja bo na Golteh smuški tečaj za začetnike in izvežbane. O veliki noči bo tekma v smuku s Savinjskega sedla na Okrešelj za juniorje in seniorje.

P. W.: 37

V zelenem peklu

roman

Goodleyeva »Chiquitta« je sicer brnela nekje nad taboriščem, toda kmalu je zopet izginila nad pragozdom. Razen Goodleya je bil v nji tudi Fred Walker, ki pa ni bil samo potnik. Fotografiral je jezero, da bi pomagal svojim tovarišem zarisati ga na zemljevid. Goodley je sklenil, da lahko ekspedicija pogreši bencina za osem ur poleta. Ta bencin je hotel žrtovati za raziskavanje.

V taborišču sta ostala samo polkovnik Morris in mladi Gray ter Carter kott straža.

Polkovnik Morris je bil še vedno priklenjen na posteljo. Njegovo stanje se sicer ni bilo poslabšalo, pa tudi zboljšalo ne. Bili so trenutki, ko se je dvigal na postelji, ko je imel v silni vročici privide, bile so pa tudi minute in ure, ko je ležal nepremično v globoki nezavesti. Čez nekaj ur je mladi Gray že vedel, kako mora streči ranjencu in dr. Marson ga je bil že večkrat pohvalil.

— Veš, fant, sam bi tega ne opravil bolje. Zdaj lahko zapustim taborišče, ker vem, da imam dobrega namestnika.

Gray je ostal večinoma v šotoru, le tu pa tam, je stopil iz njega pogledat, kaj dela Carter.

Carter je bil bodisi v taborišču ali pa je hodil okrog njega. Ni hodil več tako oblečen kakor pred dnevi; moral je sprejeti obleko iz zalog ekspedicije. Njegova obleka , ki mu je bila tako pri srcu, se je kmalu izpremenila v same cunje. Raztrgano blago je bilo ostalo na trnju v pragozdu in Carter je sam priznal, da je bolj podoben strašilu nego možu. Vendar so mu pa bili nekateri kosi njegove obleke tako pri srcu, da jih ni hotel odložiti. In zdaj si je sam skombiniral novo obleko. Ostala sta mu bila še telovnik in oguljen klobuk rdečkaste barve.

Mladenič je bil Carterja vzljubil in bil je najbolj zadovoljen, kadar mu je kaj pripovedoval ali pa ga učil, kako je treba ravnati z orožjem.

Carter sicer ni imel širokega znanja in težko bi bil odgovoril na vprašanja, ki jih mora znati vsak prvošolec. Kar se pa tiče orožja, je bil malone poglavje leksikona. Poznal je skoraj vse vrste samokresov, znal je opisati njihove dobre in slabe strani. Bil je pristaš dolgega Colta in znal se je odkrito jeziti, če je Gray omenil, da bi rad imel avtomatično pištolo.

— To je orožje za norce, ne pa za strelce, — je dejal užaljeno in potem dve uri z mladeničem ni spregovoril niti besedice.

Polkovnik Morris je popil zdravilo, ki ga mu je bil dal mladi strežnik, potem je pa zopet zaprl oči. Kmalu je zaspal. Gray je počakal še dobrih pet minut in ko je videl, da ranjenec mirno diha, je tiho vstal in odšel iz šotora.

Goodley in Walker sta baš lezla v letalo, nekje na drugi strani jezera in v pristanišču je manjkal čoln, znamenje, da tudi dr. Marson in Hales nista pasla lenobe.

Mladenič se je ozrl po taborišču, toda Carterja ni bilo nikjer. Najbrž je zopet hodil po okolici.

Gray si je nastavil obe roki na usta. — Carter, Carter!

Začul se je sicer takoj krik papig, ki bi se bile morda rade prepirale z njim, kmalu se je pa odzval tudi Carter in mladeniču ni bilo treba dolgo čakati, da se je vrnil v taborišče.

— Kaj se je zgodilo? — je vprašal in si obrisal potno čelo.

— Nič, Carter. Moj bolnik je zaspal, pa sem stopil iz šotora, da bi s kom malo pokramljal. Kje ste zopet bili?

— Jaz? V splošnem rečeno nikjer, samo nekaj korakov od taborišča. Toda ne bojte se, na taborišče dobro pazim.

— Kaj pa iščete neprestano v tem pragozdu? — je poizvedoval mladenič. — Zdi se, kakod da hočete zopet pobegniti.

— Kaj še! — se je branil Carter. — Pripravljal sem samo nedolžen načrt. Rad bi vas z nečem presenetil.

Mladenič ni odnehal, dokler mu Carter ni povedal, kaj mu pripravlja. Carter je bil odkril v bližini stezico, po kateri so hodile divje živali k jezeru pit.

Opozoril je na to Halesa in ta je pregledal sledove. V mehkih tleh je našel odtise nog neke zveri. Velikim stopinjam so sledile manjše — očividno mladičev. Carter je hotel mladiča presenetiti s tem, da bi mu ujel nekaj mladičev in mu jih podaril.

— Veste, če bi me zasliševala policija, bi že znal molčati, vam pa ne morem ničesar zamolčati, — se je izgovarjal. Morda sem vam pokvaril veselje, toda kaj morem za to.

Mladi Gray bi bil zelo rad videl sledove.

Po kratkem obotavljanju je Carter privolil v to.

Ozka stezica živali ni bila daleč. Vila se je in izginjala v pragozdu tako, da so jo raziskovalci samo slučajno odkrili. Na močvirnatem bregu je bilo mnogo stopinj. Med njimi je pokazal Carter Grayu odtise, ki so spominjali na stopinje velike mačke.

Zakaj so si izbrale živali prav tu pot k vodi? — je vprašal mladenič začudeno. — Morda se je samo slučajno priklatil sem jaguar ali kar je že bilo.

Carter je odkimal z glavo.

— Tudi jaz sem izrazil ta pomislek Halesu. Odgovoril mi je, da je težko spoznati se na vrtoglavost v prosti naravi živečih živali. Misli pa, da hodijo živali sem pit vodo zato, ker ne vise tik nad njo veje in ker je tu zelo plitva. Vse živali se boje kač in iz vode pretečih nevarnosti. Tu ni vej, na katerih bi se lahko skrivale strupene kače..

Mladenič je razumel.

— Kdaj pa pridejo živali sem? — je vprašal.

Carter je skomignil z rameni.

— Ne vem. Stražim tu, čim sem prost. Videl sem že mnogo živali, vrednih strela. Videl sem majhnega okornega mravljinčarja, podobnega malo psu, malo pa jazbecu in medvedu. Videl sem tu tudi jelenčke, ki vam segajo komaj do kolen.

Urejuje Josip Zupančič — Za »Narodno tiskarno« Fran Jeran — Za upravo in inseratni del lista Oton Christof — Vsi v Ljubljani